

Hejsan!

Först och främst vill jag tacka föreningarna och spelarna för deras medverkan i efterföljande undersökning om fotbollsspelares personlighet, motiv och moral i idrotten. Vidare tror jag att uppsatsen är väl värd att läsa oavsett om man har ett stort intresse för idrott genom aktivt engagemang eller om man är studerande inom det idrottsliga fältet. Jag kan med glädje berätta att uppsatsen erhöll betyget Väl Godkänd och personligen är jag nöjd med uppsatsen.

Jag ser fram emot att höra Era kommentarer och funderingar, betänk dock att undersökningen är en C-uppsats där viss formalia är ”påtvungad”. Ni kan höra av Er antingen via mail (jesper.thiborg@idrottsevolution.se) eller telefon (0733-22 31 96).

Med vänliga hälsningar,

Jesper Thiborg

Malmö högskola

Läroarutbildningen

Lek Fritid Hälsa

Examensarbete

10 poäng

Fotbollsspelares personlighet, motiv och moral i idrotten

Soccer players personality, motives and moral in sport

Jesper P.N. Thiborg

Kandidatexamen 120 poäng
Idrottsvetenskap
Vårterminen 2005

Handledare: Bo Carlsson

Examinator: Anita Dahlgren

Thiborg, J.P.N. (2005). *Fotbollsspelares personlighet, motiv och moral i idrotten* (C-uppsats i idrottsvetenskap, 41-60p). Sektionen Lek, Fritid och Hälsa: Högskolan i Malmö.

Sammanfattning

Syftet med studien var att undersöka seniorsfotbollsspelares personliga egenskaper, motiv till idrottsdeltagande och moral i idrotten gällande regelöverträdelser, fair play och sportpersonship. Vidare studerades eventuella skillnader mellan spelare på elitnivå och spelare på lägre nivå och mellan män och kvinnor gällande undersöknings-områdena, personliga egenskaper, motiv och moral i idrotten. Dessutom studerades eventuella interaktionseffekter. Avslutningsvis studerades samband mellan de olika områdena. Totalt deltog 150 fotbollsspelare varav 67 var män och 83 var kvinnor. Instrumentet som användes var ett enkätbatteri som bestod av fyra delar, däribland svenska versioner av PMQ och NEO-FFI. Resultaten visade att fotbollsspelare skiljde sig gällande personliga egenskaper, motiv till idrottsdeltagande och moral i idrotten. Dessutom visade resultaten skillnader mellan män och kvinnor gällande personliga egenskaper. Vidare erhöles skillnader beroende på idrottslig nivå och kön gällande både motiv till idrottsdeltagande och moral i idrotten. Avslutningsvis visade resultaten samband mellan de tre undersökningsområdena. Fotbollsspelares personliga egenskaper, motiv till idrottsdeltagande och moral i idrotten skiljer sig åt beroende på idrottslig nivå och kön.

Nyckelord: Idrottslig nivå, könsskillnader, moral, motiv, personliga egenskaper, seniorfotbollsspelare

Thiborg, J.P.N. (2005). Soccer players personality, motives and moral in sport. (Essay in sport science, 41-60p). Department of Play, Leisure and Health: Malmö University.

Abstract

The purpose of this study was to examine senior soccer player's personality traits, motives for sport participation and moral in sport when it comes to rule violation, fair play and sportpersonship. Furthermore possible differences between players at an elite level and player at a lower level and between men and women were examined within the areas that were mention above, personality traits, motives and moral in sport. Furthermore possible interactions effects were examined. Moreover correlations between the different areas were studied. The participants in the study was 150 soccer players which 67 were men and 83 were women. The instrument used had four parts. Two of those where Swedish translations of PMQ and NEO-FFI. The results shows differences between soccer players personality traits, motives for sport participation and moral in sport. The results showed differences between men and women's personality traits. Furthermore the results showed differences in motives for sport participation and moral in sport depending on athletic level and gender. In conclusion the results showed correlations between the three studied areas. Soccer players personality traits, motives for sport participation and moral in sport differs dependent on athletic level and gender.

Keywords: Athletic level, gender differences, moral, motives, personality traits, senior soccer players

Innehållsförteckning

Förord	7
1 Inledning	9
1.1 Begreppsdefinitioner	11
1.2 Teoretisk referensram	12
1.2.1 Socialisationsteorin	14
1.2.2 Personliga egenskaper- den femfaktoriella modellen	14
1.2.3 Motiv- The Sport Commitment Model	16
1.2.4 Moral- modellen av fyra komponenter	18
1.3 Tidigare forskning	19
1.3.1 Personliga egenskaper.....	19
1.3.2 Motiv till idrottsdeltagande	21
1.3.2 Moral i idrotten	23
1.4 Syfte.....	24
2 Metod	25
2.1 Undersökningsdeltagarna	25
2.2 Instrument	26
2.3 Procedur	27
2.4 Databearbetning	28
3 Resultat	29
3.1 Personliga egenskaper	29
3.2 Motiv till idrottsdeltagande	31
3.3 Moral i idrotten.....	32
3.4 Relationen mellan undersökningsområdena	34
3.4.1 Samband mellan moral och personliga egenskaper.....	34
3.4.2 Samband mellan personliga egenskaper och motiv.....	35
3.4.3 Samband mellan moral och motiv.....	35

Innehållsförteckning forts.

4	Diskussion	37
4.1	Personliga egenskaper	37
4.2	Motiv till idrottsdeltagande	39
4.3	Moral i idrotten.....	40
4.4	Samband mellan moral och personliga egenskaper.....	41
4.5	Samband mellan personliga egenskaper och motiv.....	43
4.6	Samband mellan moral och motiv.....	44
4.7	Metoddiskussion	45
4.8	Konklusioner.....	46
4.9	Implikationer	47
4.10	Framtida forskning	47
	Referenser.....	49
	<i>Bilaga</i>	(1-7)

Förord

Utan hjälp och stöd från andra är det svårt att skriva en C-uppsats. Det finns många som har underlättat arbetet och de förtjänar att nämnas och tackas. Först och främst skulle jag vilja tacka min handledare, Bo Carlsson, som har fungerat som ett stort stöd och som ett ”bollplank” under resans gång. Vidare har han hjälpt mig att finna relevant litteratur och tidigare forskning.

Dessutom skulle jag vilja tacka Sverker Bengtsson vid lärarhögskola i Malmö och Hansi Hinic, Mikael Rennemark och Martin Gunnarsson vid högskolan i Halmstad. Deras hjälp har varit värdefull i och med att uppsatsen är en idrottspsykologisk studie. Jag skulle vilja rikta ett speciellt tack till Hansi Hinic som jag tidigare haft som handledare. Han har betytt mycket för mig på ett akademiskt plan då han varit en stor del i mitt relativt nyfunna intresse för forskning och utvecklat min forskningsådra.

Ibland är det lätt att ta sin familj, nära och kära för givet men de får ej förglömmas. Först och främst vill jag tacka mina föräldrar Bo och Kristin för att de alltid ställer upp för mig och stöttar mig i vått och torrt. Jag skulle även vilja tacka min flickvän Lisa som har fungerat som ett stort stöd och uppmuntrat mig under arbetets svårigheter. Hon har även gett värdefulla kommentarer och hjälpt mig med mitt sätt att uttrycka mig genom text och bild. Dessutom skulle jag vilja rikta ett tack till Andreas Nilsson, Ulf Palo och Andreas Svensson för deras värdefulla kommentarer under vårens gång. Till sist men inte minst skulle jag vilja tacka fotbollsföreningarnas och ledarnas intresse för undersökningen och för att fotbollsspelarna ställde upp som undersökningsdeltagare.

Undertecknad vill ge Er alla ett stort och varmt tack!

Jesper Peter Nishantha Thiborg

Malmö, juni 2005

”De som dansade
tycktes vara helt galna
för dem som inte
kunde höra musiken”

Angela Monet

1 Inledning

Fotboll är den mest spridda och populära idrotten i världen och utövas på varje kontinent (Apitzsch & Berggren, 1993). Dessutom är världsmästerskapet i fotboll rankat som ett av de mest prestigefyllda idrottsevenemangen efter de olympiska spelen (a.a.). Även i Sverige är fotbollen stor både till antal utövare och till antal individer som konsumerar fotboll via media eller som publik. Fotbollen kan förena människor både på ett nationellt och internationellt plan vilket kan leda till att respekten och förståelsen för andra människor och kulturer ökar. Fotbollen såväl som idrotten kan även fungera som en samhällsresurs genom att tillhandahålla en lustfylld fysisk aktivitet och på så sätt aktiveras medborgarna vilket i förlängningen främjar folkhälsan (Riksidrottsförbundet, 1995). Som synes kan fotbollen fungera som en god kraft i Sverige såväl som i övriga världen.

Speciellt fotbollen men även idrotten i övrigt har förändrats. Fotbollens popularitet har gjort att kommersiella krafter intresserat sig för idrotten vilket inneburit att fotbollen idag omsätter stora summor pengar (Sund, 2003). Peterson (1989) menar att den obetalda fritidssysselsättningen enligt en folkrörelsemodell går emot en mer kapitalistisk marknadsbaserad fotboll där avlönade spelare köps och säljs på en spelmarknad. Vidare hävdar han att spelet på planen har förändrats för att maximera vinsten i takt med fotbollsföreningar blivit professionella. En följd av detta är att elitfotbollen har brutaliserats där sportmässigt uppträdande fått stå åt sidan för framgång (Nilsson, 1993). Carlsson (2004) belyser att detta i sin tur har inneburit att fotbollen blivit mer beroende av samhällets rättssystem och dess logiker genom att lyfta upp brutala händelser inom fotbollen som sedermera blivit rättsfall.

Idrottsetik har fått alltmer uppmärksamhet de senaste åren och en anledning till detta är att en försämring av moralen har noterats bland utövare, tränare och andra som är involverade i idrotten (Fraleigh, 1998). Inom tävlingsidrotten återfinns problem med aggressioner och fusk både på elitnivå och på en lägre nivå vilket uppmärksammas nästan dagligen i media (Miller, Roberts, & Ommundsen, 2004a). Rapporter via media om att domare och spelare blivit hotade samt träffade av föremål som kastats in på planen av åskådare har förekommit. Matcher har fått avbrytas på grund av läktarvåld. Dessutom har spelare från både olika och samma lag

hamnat i fysiskt handgemäng. Enligt min mening förs det ideligen debatter i media och mellan gemene man om brutaliseringen inom och utanför idrotten.

För att fotbollen i framtiden skall fungera som en god kraft bör därför kunskapen om utövarnas moral i idrotten bli bättre. En individs moral kan sägas bestå av vad han eller hon anser är rätt eller orätt (Malmström, Györki, & Sjögren, 2001). Individens personlighet och motiv till idrottsdeltagande kan, enligt min mening, påverka hans eller hennes moral i idrotten. Det är dock intressant att studera dessa påverkansfaktorer var för sig för att öka förståelsen om utövarna. Apitzsch och Berggren (1993) menar att en fotbollsspelares personlighet kan vara avgörande för hans eller hennes agerande under match. Vidare menar de att en spelares uppfattning om situationen är stressfull eller ej kan hänvisas till personligheten. Dessutom hävdar de att skillnader mellan två individer som har likvärdiga kvalitéer som fotbollsspelare men som presterar olika under match kan bero på skillnader i personlighet. Detta styrker tesen att personlighet kan vara en påverkansfaktor gällande moral i idrotten.

De vanligaste motiven till idrottsdeltagande handlar om att individer vill ha roligt, känna att de utvecklar sin kompetens i den aktivitet han eller hon håller på med (Johnson m.fl., 1999). Andra motiv är att individer vill känna delaktighet, lagkänsla och tillfredsställelse genom att tävla, att de vill komma i form och få belöning samt erhålla social status (a.a.). En individ som motiveras av att idrotten är rolig, vill känna sig delaktig och vill komma i form skiljer sig troligtvis från en individ som vill tävla, få belöning och högre social status när det gäller moral i idrotten och därför är det intressant att studera sambandet mellan individens motiv och moral i idrotten.

Enligt definitionen ovan av en individs moral kan begreppet innefatta en mängd olika aspekter. Det vore intressant att belysa fotbollsspelares moral gällande relevanta aspekter inom idrotten. Enligt min mening är regelöverträdelse, fair play och sportpersonship intressanta och relevanta aspekter att belysa. Det övergripande syftet med studien är därför att undersöka seniorfotbollsspelares personlighet, motiv till idrottsdeltagande och moral gällande regelöverträdelse, fair play och sportpersonship. Dessutom kommer relationen mellan personlighet, motiv till idrottsdeltagande och moral gällande regelöverträdelse, fair play och sportpersonship att studeras.

1.1 Begreppsdefinitioner

I den aktuella studien används en del centrala och viktiga begrepp som bör definieras för att öka förståelsen. Dessa är socialisation, personlighet, motivation, motiv, regel-överträdelser, fair play och sportpersonship. Moral som även det är ett centralt begrepp i studien definierades i inledningen. Vissa begrepp är närbesläktade och hänger mer eller mindre samman såsom socialisation och personlighet, motivation och motiv samt regelöverträdelser, fair play och sportpersonship. Socialisation handlar om en process där individer genom interaktion med omgivningen införlivar normer, värderingar och attityder (Coakley, 2003; Greendorfer, 1992, 2002). Personlighet kan definieras som *de särskiljande och karaktäristiska mönster av tanke, känslor, och beteende som definierar en individs personliga stil av interaktion med den fysiska och sociala omgivningen* (R.L. Atkinson, R.C. Atkinson, Smith, Bem, & Nolen-Hoeksema, 2000, s. 435).

Ett sätt att definiera motivation är som en individs riktning och intensitet (Biddle & Mutrie, 2003). Med riktning menas i vilken utsträckning en individ söker upp en viss aktivitet medan intensitet syftar till en individs nivå av ansträngning i aktiviteten. Sambandet mellan riktning och intensitet är proportionerlig (Weinberg & Gould, 1999), det vill säga att ju mer en individ vill utöva en aktivitet desto mer anstränger han eller hon sig i aktiviteten. En individs motiv kan definieras som hans eller hennes drivkraft (Malmström m.fl., 2001) och kan delas in i yttre och inre (Johnson m.fl., 1999). En person som drivs av yttre motiv deltar i aktiviteten för att få yttre belöningar såsom priser, status och socialt erkännande medan en person som drivs av inre motiv deltar i aktiviteten för dess egenvärde (a.a.).

Regelöverträdelser kan delas upp i två kategorier, instrumentell regelöverträdelse och fusk. Instrumentell innebär att en individ bryter mot reglerna i syfte att vinna en match och där konsekvenser beräknas (Parry, 1998) medan fusk innebär att en individ bryter mot reglerna för att lura sin motståndare i syfte att vinna en fördel i hopp om att komma undan med det (Simon, 1991). Fair play kan delas upp i formell och informell (Loland, 1998). Formell fair play definieras som god efterlevnad av de på förväg uppsatta reglerna och informell fair play innebär att individen gör sitt bästa och respekterar motståndaren. Den informella kan sägas vara god efterlevnad av normer (icke-spelregler) som återfinns i alla idrotter. Att en

fotbollsspelare spelar ut bollen över sidlinjen när en motståndare ligger allvarligt skadad kan sägas vara ett exempel på en norm inom fotbollen. God sportpersonship kan definieras som ett beteende utöver fair play, något som inte är reglerat av spelregler eller normer (Tamburrini, 2000). Om en fotbollsspelare slår ut bollen över sidlinjen men ändå får inkastet med sig finns det ingen regel som säger att han eller hon måste uppmärksamma domaren på detta. Om spelaren ändå uppmärksammar domaren på att han eller hon dömt fel kan det sägas vara god sportpersonship.

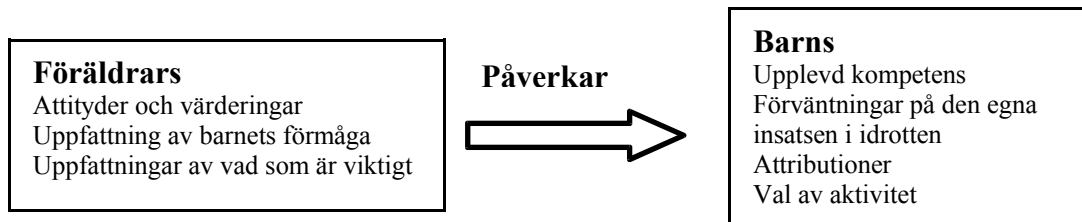
1.2 Teoretisk referensram

Socialisationsteorin (Coakley, 2003; Greendorfer, 1992; 2002) kommer att användas som en övergripande teoretisk referensram där Expectancy-Value Theory (Wigfield & Eccles, 2000) är central. Socialisationsteorin kan delvis förklara en individs personliga egenskaper (Costa & McCrae, 1988) och delvis en individs motiv (Harter, 1978; 1980). Teorin kan enligt min mening även belysa undersökningsområdet moral i idrotten då den på ett övergripande sätt förklarar hur en individ införlivar normer, värderingar och attityder. För att ytterligare belysa, förklara och öka förståelsen av undersökningsområdena personliga egenskaper, motiv till idrottsdeltagande och moral används tre olika teoretiska referensramar. Dessa är den femfaktoriella modellen (Costa & McCrae, 1988; 1992) som belyser en individs personliga egenskaper, *The Sport Commitment Model* (Scanlan & Simons, 1992) som ökar förståelsen för en individs motiv och modellen av fyra komponenter (Rest, 1984; ref. i Miller m.fl., 2004a) som kan förklara en individs moral. Både den femfaktoriella modellen och *The Sport Commitment Model* har tidigare använts som teoretiska referensramar inom svensk forskning (se t.ex. Gunnarsson, 2001; Hinic, 2004). När det gäller tidigare svensk forskning om moral och idrott har Pierre Bourdieus teorier gällande sociala fält, kapital och habitus och Norbert Elias civilisationsteori använts som referensramar (se t.ex. Carlsson, 2000; 2001, Nilsson, 1993). Modellen av fyra komponenter har tidigare använts som referensram i norsk forskning för att studera moral och idrott (se t.ex. Miller m.fl., 2004a) och borde därför även vara applicerbar på svensk idrott.

1.2.1 Socialisationsteorin

Som tidigare nämnts handlar socialisation om en process där individer genom interaktion med omgivningen införlivar normer, värderingar och attityder (Coakley, 2003; Greendorfer, 1992, 2002). Genom socialisation utvecklar individen ett förhållningssätt samt reaktions- och beteendemönster (a.a.) som påverkar dennes val (Coakley, 2003). Socialisationsprocessen är avgörande för hur en individ utvecklar sin personlighet (Greendorfer, 1992), hur de lever sitt liv och skapar en social värld omkring sig (Coakley, 2003). Coakley (2003) menar att individen är aktiv i sin egen socialisationsprocess och påverkar även de som är socialisationsaktörer. Socialisationsaktörer är personer som genom interaktion socialiserar en individ. Dessa aktörer kan vara föräldrar, vänner eller andra (a.a.). Yngre barns socialisationsaktörer är oftast familjen, när barnet blir äldre blir vänner och signifikanta andra såsom lärare eller tränare viktigare aktörer (Greendorfer, 1992). Inom psykologin fokuseras på hur individen genom erfarenheter lär sig, hur socialisationsprocessen går till och vad som händer med individen i en specifik miljö (a.a.). Intressant är hur pojkar och flickor socialiseras via idrotten och hur socialisationen i den specifika miljön idrott ser ut.

Pojkar och flickor socialiseras olika (Koivula, 1999). Redan från födseln behandlar föräldrarna sina barn på olika sätt beroende på om det är en pojke eller flicka (Horne, Tomlinson, & Whannel, 1999). En teori som förklarar hur föräldrar socialiserar sina barn och ungdomar i idrotten är Wigfield och Eccles (2000) Expectancy-Value Theory (se Figur 1). Teorin kan förklara könsskillnader i idrotten. Denna teori försöker förklara barn och ungdomars motivation i relation till deras socialisationsaktörer, oftast deras föräldrar. Föräldrars beteende och attityder samt deras uppfattning om sitt barns förmåga och vad som är viktigt påverkar barnet. Föräldrarna påverkar barnets upplevda kompetens, förväntningar på den egna insatsen och attributioner i idrotten. Barnets egna förväntningar på framgång kan förklara deras val av aktivitet, hur länge de utövar den och hur framgångsrika de är (a.a.). Föräldrars olika socialisation av sina barn är avgörande och påverkar barnet även in i vuxen ålder (Horne m.fl., 1999).

Figur 1. Expectancy-Value Theory (Thiborg, 2005, fritt efter Wigfield & Eccles, 2000).

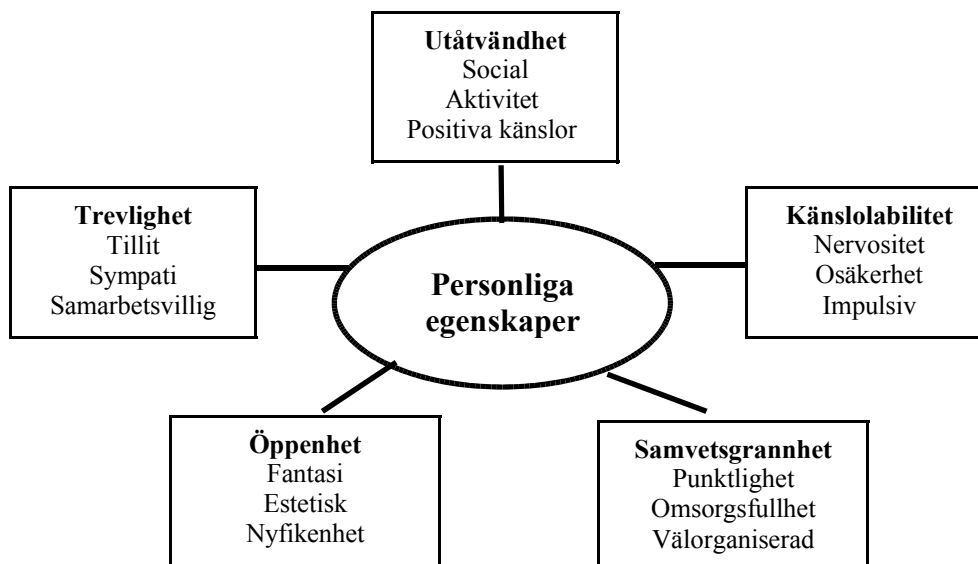
En annan central aspekt när det gäller socialisation och idrott är hur individen påverkas i idrotten (Brustad, Babkes, & Smith, 2001; Coakley, 2003). Med socialisation via sport menas hur utövaren tar till sig attityder, värderingar och kunskap genom sitt idrottsdeltagande (Bustad, 1992). Barns socialisation i idrotten ser olika ut (Gill, 2002). Oavsett förälderns kön socialiseras döttrar till att acceptera traditionellt sett kvinnliga värden såsom fair play och att alla ska få vara med (Dubois, 1990). Idrotten är dock en manlig kultur där kvinnor skapar en subkultur och blir tvungna att anpassa sig efter de manliga reglerna och normerna (Doupona, 2001). För att förstå individers socialisation via idrotten bör det beaktas att tävling är ett socialt inlärt beteende, att den beror på vilka erfarenheter individen fått och att dessa erfarenheter formas av situationen och signifikanta andra, oftast tränaren inom idrotten (Greendorfer, 1992).

1.2.2 Personliga egenskaper- den femfaktoriella modellen

Människor har olika personlighet, exempelvis är vissa till sin natur glada och optimistiska medan andra är nedstämda och lågmälda (Eysenck, 2000). Det finns många olika teorier som har använts för att tolka och analysera personlighetsskillnader. Några av dessa är Sigmund Freuds psykoanalytiska teori, Abraham Maslows teori om behovshierarki och Raymond Catells teori om personlighetsdrag (a.a.). I den aktuella studien används ett egenskapsteoretiskt perspektiv på personlighet. Under en längre tid har psykologer varit

intresserade av att identifiera de underliggande dimensionerna av en individs personlighet för att kunna utvärdera, förklara och klassificera olika egenskaper (Piedmont, 1995). Forskare har anammat fem dimensioner som visat sig vara underliggande för en individs personlighet (Pervin & John, 1997).

Den femfaktoriella modellen som används av Costa och McCrae har under senare tid blivit dominerande inom personlighetspsykologin gällande egenskapsteori (Goldberg, 1990; Ross, Rausch, & Canada, 2003). Costa och McCrae (1988; 1992) använder sig av den femfaktoriella modellen för att belysa en individs personliga egenskaper där de fem är utåtvändhet (extraversion), trevlighet (agreeableness), känslolabilitet (neuroticism), öppenhet (openness) och samvetsgrannhet (conscientiousness) (se Figur 2). En person som är utåtvänd är social, aktiv och har positiva känslor medan en person som har en hög nivå av trevlighet är tillitsfull, sympatisk och samarbetsvillig. En person som upp-visar känslolabilitet karakteriseras av olika grad av nervositet, osäkerhet och impulsivitet och en person med en hög nivå av öppenhet för nya intryck är fantasifull, estetisk och nyfiken. Punktlig, omsorgsfull och välorganiserad är en person med en hög grad av samvetsgrannhet. Dessa fem dimensioner är latenta och stabila men det betyder nödvändigtvis inte att en individ har oförändrad personlighet över tid (Costa & McCrae, 1988).

Figur 2. Den femfaktoriella modellen gällande personlighet (Thiborg, 2005, fritt efter Costa & McCrae, 1988; 1992).

Den femfaktoriella modellen lyckas inte fånga in alla aspekter av en individs personlighet men är ändå viktig (Piedmont, 1995). Modellen fungerar åtminstone som en solid början för att förstå personlighet (McCrae & Costa, 1997) och det finns ett omfattande stöd för denna modell (Eysenck, 2000). De personliga egenskaperna bestämmer inte en individs beteende utan snarare en individs tendenser, stil och preferenser (McCrae, 1982). Studier har visat att utåtvändhet, trevlighet och samvetsgrannhet är på något sätt universella medan öppenhet och känslolabilitet är mer kulturellt betingade (Dickson, 2004). Dessutom menar Costa och McCrae (1988) att dimensionerna trevlighet och samvetsgrannhet kan vara produkter av socialisation.

För att studera individers personlighet utifrån den femfaktoriella modellen har instrumentet NEO Personality Inventory utarbetats (Costa & McCrae, 1992). Detta enkätinstrument används i reducerad form i den aktuella studien. Lounsbury, Sundstrom, Loveland, och Gibson (2003) menar att forskare som vill uppnå god validitet gällande studier om personlighet kan använda sig av instrumentet. I en engelsk studie visade det sig att reliabiliteten i instrumentet var god och Cronbachs alfa, som är ett statistiskt mått på reliabiliteten, låg mellan 0,77 och 0,81 (se Poropat, 2002). I en svensk studie var reliabiliteten än bättre då Cronbachs alfa var 0,87 (Gunnarsson, 2001). Instrumentet är reliabelt, validerat och standardiserat genom stora, stratifierade och normativa urval (McBride, Bacchiochi, & Bagby, 2005). Trots att det finns en generell pålitlighet i självrapportering gällande instrumentet kan det krävas förbättringar (McCrae, 1982). Dock har studier visat att engelska egenskapsadjektiv, både genom självrapportering och när kompisar rapporterat, ryms inom den femfaktoriella modellen (Goldberg, 1990).

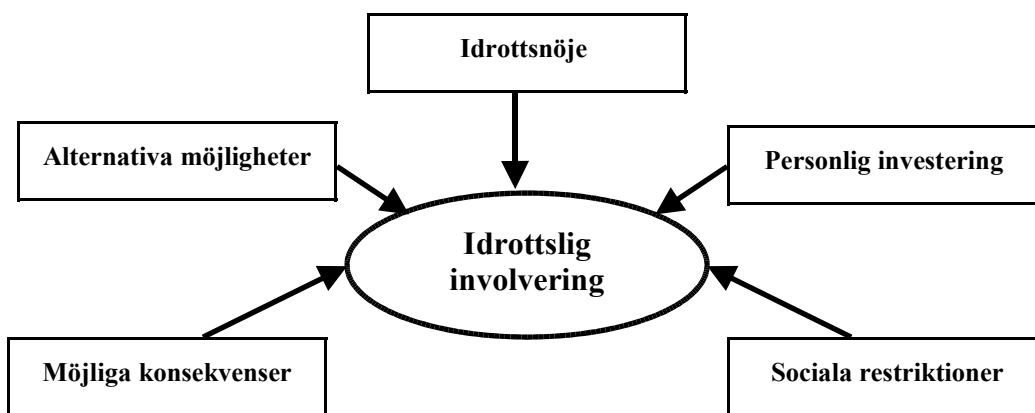
1.2.3 Motiv- The Sport Commitment Model

Som tidigare nämnts kan motivation förklaras av socialisation. Harter (1978, 1980) menar att stöd och uppmuntran från signifikanta andra, oftast föräldrarna, kan påverka individers motivation i idrotten. Stöd och uppmuntran från föräldrar kan innebära att barnet utvecklar inre motiv medan barn som känner avsaknad av stöd och uppmuntran

kan utveckla yttre motiv (a.a.).

Scanlan och Simons (1992) försöker öka förståelsen för varför individer involverar sig i idrotten och stannar kvar i den genom sin modell, *The Sport Commitment Model*. De menar att en individs idrottsliga involvering beror på individens uppfattning av faktorerna idrottsnöje, alternativa möjligheter, personlig investering, möjliga konsekvenser och sociala restriktioner (se Figur 3).

Idrottsnöje refererar till individens positiva känslor såsom att det är roligt, njutfullt och tillfredställande av att vara aktiv. Alternativa möjligheter handlar om hur mycket individen attraheras av idrottsaktiviteten i konkurrens med andra aktiviteter. Till exempel kan en fotbollsspelare överväga att umgås med sin familj, gå på bio eller spela något instrument istället för att utöva sin idrott vilket kan påverka den idrottsliga involveringen. Personlig investering är de resurser såsom tid, ansträngning och pengar en individ lagt ner på sin idrott och som går förlorad om han eller hon slutar att idrotta. Ju mer en individ investerat i sin idrott desto mer involverar han eller hon sig i den. Möjliga konsekvenser handlar om de möjligheter som finns inom idrotten såsom att utveckla sin idrottsliga förmåga, träffa vänner och få belöning. Dessa möjligheter försvinner om individen inte fortsätter vara aktiv i sin idrott. Med sociala restriktioner menas de sociala förväntningar som bidrar till att individen får känslan av förpliktelse att vara fortsatt involverad i sin idrott. En hög känsla av förpliktelse innebär att en individs självbestämmande minskar och då påverkas den idrottsliga involveringen negativt. Beroende på de olika faktorerna kan individers motiv för idrottsdeltagande skilja sig åt.

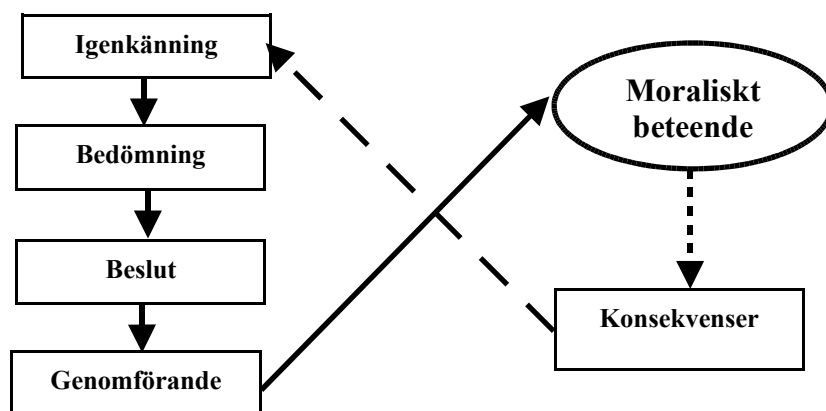

Figur 3. The Sport Commitment Model (Scanlan & Simons, 1992).

1.2.4 Moral- modellen av fyra komponenter

Rest (1984; ref. i Miller m.fl., 2004) menar att en individs moraliska beteende består av fyra komponenter vilka är igenkänning, bedömning, beslut och genomförande (se Figur 4). Med igenkänning menas att individen i situationen upptäcker möjligheter för olika moraliska beteende och hur dessa beteenden skiljer sig gällande alla utövares välmående i sin idrottserfarenhet. Bedömning är hur individen moraliskt bedömer vad som är rätt val av beteende i en given situation. Beslut handlar om individens val av beteende som han eller hon tänker utföra genom att välja mellan olika konkurrerande värden. Den sista komponenten, genomförande, innebär att individen utför det han eller hon har tänkt.

Enligt min mening kan det moraliska beteendet få olika konsekvenser vilket i sin tur påverkar individens igenkänning av olika moraliska beteenden i nästa liknande situation (se vidare Figur 4). Dessa olika konsekvenser kan komma från medspelare, motspelare, domaren, tränare eller från andra i den idrottsliga omgivningen. Det moraliska beteendet blir därmed socialt inlärt. En fotbollsspelare kan i en situation agera efter sina preferenser och fälla en motståndare för att hon eller han inte ska kunna göra mål i tron att detta är rätt. Domaren tar upp ett rött kort, medspelarna blir arga och tränaren talar spelaren ifråga till rätta. I en annan liknande situation kan individen genom igenkänning av moraliskt beteende utesluta att sparka ner sin motståndare.

Figur 4. Modellen av fyra komponenter (Thiborg, 2005, modifierad och fritt efter Rest, 1984; ref. i Miller m.fl., 2004).

1.3 Tidigare forskning

Studier har visat att det finns en koppling mellan individens personlighet, motiv till idrottsdeltagande och moral i idrotten (se t.ex. Hopkins & Lantz, 1999; Miller m.fl., 2004a). Det är tvunget att begränsa redovisningen av tidigare forskning då det inom undersökningsområdena återfinns omfattande forskning. En koncentration av tidigare forskning om framgång eller idrottslig nivå och kön i relation till områdena görs där både nationell och internationell forskning lyfts fram. Tidigare forskare med liknande teoretiska referensramar inom aktuella områden använder sig huvudsakligen av kvantitativa metoder.

1.3.1 Personliga egenskaper

Tidigare forskning om framgång eller prestation i relation till personlighet har i huvudsak genomförts dels inom arbetslivets och dels inom skolans värld. Krav på prestation och framgång som finns inom arbetslivet och skolan återfinns även inom idrotten. Forskning har visat att de fem dimensionerna (utåtvändhet, trevlighet, känslolabilitet, öppenhet & samvetsgrannhet) är relaterade till en individs framgång både inom arbetslivet och inom skolan (se t.ex. Chamorro-Premuzic & Furnham, 2003; Lounsbury, Sundstrom, Loveland, & Gibson, 2003; Piedmont, 1995). Personer som är utåtvända och öppna för nya intryck har ett större inflytande på sin arbetsplats och har lättare för att avancera (Furnham, Petrides, Tsaousis, Pappas, & Garrod, 2005; Seibert & Kraimer, 2001). Däremot har känslolabilitet och trevlighet ett negativt samband med befordran inom arbetslivet (Seibert & Kraimer, 2001). Detta bekräftas ytterligare av studier som visar att en låg känslolabilitet och en hög utåtvändhet är associerat med framgång i arbetslivet (Boudreau, Boswell, & Judge, 2001; Kichuk & Wiesner, 1997). Inom den akademiska världen kan en hög nivå av samvetsgrannhet istället fungera som en god indikator på framgång (Busato, Prins, Elshout, & Hamaker, 2000; Chamorro-Premuzic & Furnham, 2003). Även en hög nivå av känslolabilitet är negativt för framgång inom den akademiska världen (Chamorro-Premuzic & Furnham, 2003).

Få forskare har tidigare undersökt relationen mellan personlighet och prestation i idrotten (Ross m.fl., 2003). Ett fåtal studier har visat att idrottare på hög idrottslig nivå tenderar till att vara mer extroverta (a.a.). Tidigare forskning har dessutom visat att extroverta personers prestation blir bättre när publik är närvarande medan introvertas prestation blir sämre (Graydon & Murphy, 1994). Därför kan slutsatsen att en hög nivå av utåtvändhet (extraversion) är relaterat till en hög idrottslig nivå dras. Resultat från tidigare forskning har även visat att låg känslolabilitet och hög samvetsgrannhet är förknippat med idrottslig framgång (Ross m.fl., 2003). I en svensk studie visade resultaten att individers val av idrott skiljer sig åt beroende på de personliga egenskaperna öppenhet, trevlighet och samvetsgrannhet (Gunnarsson, 2001). Detta indikerar att individer med liknande personliga egenskaper väljer att utöva samma sorts idrott och därför borde det inte finnas några skillnader beroende på idrottslig nivå.

Skillnader mellan män och kvinnor gällande personlighet har dokumenterats i många empiriska studier (Costa, Terracciano, & McCrae, 2001). De skillnader som påträffats kan hänvisas till rådande könsstereotyper beroende på kultur (a.a.). Tidigare forskning har visat att när kvinnor och män själva rapporterar om sina personliga egenskaper är skillnaden mellan dem större än när andra närstående rapporterar om deras personliga egenskaper (Warr & Hoare, 2002). Detta belyser att skillnader mellan könen gällande personlighet ligger i själva rapporteringen och inte i de faktiska personlighetsskillnaderna. Tidigare forskning har dock visat att män rapporterar en högre nivå av utåtvändhet, samvetsgrannhet, öppenhet och en lägre nivå av känslolabilitet än kvinnor (Williams, Satterwhite, & Best, 1999). Ytterligare studier bekräftar att kvinnor rapporterar en högre nivå av känslolabilitet än män (se t.ex. McBride, Bacchioni, & Bagby, 2005; Heaven & Shochet, 1995). Kvinnor däremot rapporterar en högre nivå av trevlighet än män (a.a.). När det gäller mer specifika egenskaper skiljer sig även män och kvinnor åt. Män är mer bestämda och har en aning högre självförtroende än kvinnor medan kvinnor känner sig mer utåtvända, nervösa, tillitsfulla och speciellt ömsinta (Feingold, 1994). Dessa mer specifika egenskaper har visat sig vara oberoende av ålder, utbildningsnivå och kultur (a.a.). För att säkerställa faktiska könsskillnader gällande personlighet behövs troligtvis andra metoder än självrapportering såsom observationer och intervjuer (Costa m.fl., 2001).

1.3.2 Motiv till idrottsdeltagande

Det finns ett stöd för att miljöfaktorer såsom sociokulturella skillnader generellt resulterar i varierande sorters motiv för idrottsdeltagande (Yan & McCullagh, 2004). Studier har visat att individers motiv för idrottsdeltagande skiljer sig beroende på vilken idrott som utövas (se t.ex. Frederick & Ryan, 1993) vilket kan hänvisas till skillnader i miljöfaktorer mellan olika idrotter. Tidigare forskning gällande motivation och idrottsdeltagande har fokuserat på barn och ungdomar (a.a.). I en svensk studie angav ungdomar att ha kul, hälsa och form och att utveckla sina färdigheter som de viktigaste motiven för idrottsdeltagande medan motiven socialt erkännande och miljöfaktorer var mindre viktiga (Hinic, 2004). Miljöfaktorer handlar om individens omgivning både inom och utanför idrotten. Vuxnas motiv för idrottsdeltagande har på senare tid studerats och deras motiv för idrottsdeltagande skiljer sig från barn och ungdomars (Frederick & Ryan, 1993). I annan svensk studie där vuxna studerades visade det sig att fysisk hälsa, att ha kul och känna glädje var de viktigaste motiven för idrottsdeltagande (Koivula, 1999). Internationell forskning har även visat att motiven att ha kul och känna glädje i idrottsaktiviteten är de viktigaste motiven för idrottare, andra viktiga motiv är att utveckla sin färdighet, hälsa och form, laganda och att vara fysiskt aktiv (Flood & Hellstedt, 1991; Gill & Williams, 1996).

När det gäller tidigare forskning om motivation har fokus varit på individers målorientering som kan delas upp i prestations- och uppgiftsorientering (Duda, 2001). Prestationsorientering kan leda till att individen anstränger sig mindre och uppvisar avsaknad av långvarighet i idrotten speciellt om han eller hon uppfattar sin kompetens som låg (Sit & Lindner, 2005). Uppgiftsorientering är något som eftersträvasvärt då det är förknippat med hög ansträngning, rätt val av utmaning och långvarigt idrottsdeltagande (a.a.). Inre motiv är förknippat med fortsatt idrottsligt deltagande medan yttre motiv är associerat med en lägre nivå av ett frivilligt deltagande (Frederick & Ryan, 1993). Det finns ett samband mellan individers målorientering och motiv för idrottsdeltagande. Prestationsorientering är förknippat med yttre motiv såsom att erhålla socialt erkännande, priser och status medan uppgiftsorientering är relaterat till inre motiv såsom utveckla sin förmåga och erhålla bättre kondition (Sit & Lindner, 2005). Resultaten i White och Dudas (1994; ref. i Sit & Lindner,

2005) studie visade att idrottsutövare på en högre idrottslig nivå rapporterade en högre nivå av prestationsorientering. Däremot fann King och Williams (1997) att ju högre nivå av uppgiftsorientering en individ, på nybörjarnivå, har desto bättre presterar han eller hon. Både en hög nivå av prestations- och uppgiftsorientering är relaterat till bra prestationer inom idrotten (Ryska, 2003). De individer som har en hög prestationsorientering och hög idrottslig kompetens når oftare en högre idrottslig nivå än individer med en låg orientering. Medan individer med en hög nivå av uppgiftsorientering i nybörjarstadiet presterar bättre och stannar kvar i idrotten. Slutsatsen blir att individer på en hög idrottslig nivå kan motiveras av antingen inre eller yttre faktorer eller en kombination av dem.

Tidigare forskning har visat att individers socialisation har ett starkt samband med deras motivationsmönster (White, Kavussanu, Tank, & Wingate, 2004). I och med att pojkar och flickor socialiseras olika (Koivula, 1999) är det därför naturligt att det finns könsskillnader gällande motiv till idrottsdeltagande. Både resultat från internationell och nationell forskning har visat att det finns skillnader gällande motiv mellan män och kvinnor. Idrottande kvinnor motiveras i högre utsträckning av sociala aspekter och att få bättre kondition medan idrottande män tycker att tävla och vinna är viktigare motiv vid sidan om att få bättre kondition, utveckla sin idrottsliga förmåga och sociala aspekter (Flood & Hellstedt, 1991; Gill & Williams, 1996). Frederick och Ryans (1993) studie bekräftar att män rapporterar motiven att tävla och få utmaning som viktigare medan kvinnor rapporterar sociala motiv i högre grad som viktiga. Vidare fann de i sin studie att kvinnor i större utsträckning än män har kroppsrelaterade motiv (a.a). Koivula (1999) fann i sin studie, som genomfördes i Sverige, att män upplever motivet att tävla som viktigare än kvinnor. Dessutom fann hon att kvinnor tycker att de genom idrotten kan styra sin vikt som ett viktigare motiv än män medan inga könsskillnader gällande kompetens och färdighetsutveckling påträffades (a.a.).

Tidigare forskning har visat att motiv är relaterat till moral i idrotten (se t.ex. Hopkins & Lantz, 1999; Miller m.fl., 2004a). Forskning har visat att en person som både har inre och yttre motiv för sitt idrottsdeltagande uppvisar en mogen nivå av moraliskt tänkande (Tod & Hodge, 2001). Vidare visade resultaten i en studie att inre motiv är förknippat med en högre nivå av sportpersonship medan yttre motiv är förknippat med en lägre nivå (Ryska, 2003). Ju mer motiverad en individ är att delta i idrotten, utan påverkan från andra, desto bättre

moraliskt beteende uppvisar han eller hon i sin idrott (Chantal m.fl., 2005). Dessutom har tidigare forskning visat att utövares uppfattning om vad som är ett accepterat idrottsligt beteende eller ej är relaterat till det motivationsklimat som tränaren skapar i gruppen (Miller m.fl., 2004; Tod & Hodge, 2001). Om tränaren upplevs som prestationsorienterad av sina spelare är det förknippat med en högre nivå av aggressivt beteende eller en lägre nivå av moral hos dem (Stephens, 2000; Tod & Hodge, 2001).

1.3.3 Moral i idrott

Tidigare forskning kring moral och idrott har fokuserat på aggressivt beteende (Joyner & Mummery, 2005). Under de senaste åren har forskare från diverse ämnesfält annonserat att det finns ett behov av att undersöka sportpersonship mer ingående (Chantal, Robin, Vernet, & Bernache-Assolant, 2005). Ett lags moraliska atmosfär, individens uppfattning av lagmoralen och uppfattning om tränarens karaktär påverkar aggressivt beteende i idrotten (Stephens & Bredemeier, 1996). Nilsson (1993) menar att en spelares inställning till regler och fair play är socialt inlärt. Vidare menar han att idrottens alltmer tilltagande allvarlighet och prestationsinriktning kan öka riskerna för bristande regelefterlevnad och tävlingsmoral. Dessutom är sportpersonship negativt relaterat till en kultur där att vinna till varje pris råder (Joyner & Mummery, 2005). En lägre nivå av sportpersonship i ett lag är associerat med utövarnas upplevelse av att prestationsklimatet är högt, det vill säga att det viktigaste är att prestera bra (Miller m.fl., 2004b). Nilsson (1993) menar att tidigare forskning har visat att instrumentella regelöverträdelser är vanligast, att individer med hög spelskicklighet tenderar till att vara mer tolerant inställda till regelöverträdelser och att kvinnliga utövare är mindre toleranta till regelöverträdelser än manliga. En koncentrerad gällande denna presentation av tidigare forskning görs därför till idrottslig nivå och kön relaterat till moral i idrotten. Den tidigare forskningen är i huvudsak internationell.

Isberg (2000) studerade ishockeyspelare på elitnivå och resultaten visade att tränare och medspelare berömde spelare som spelade aggressivt och bröt mot spelreglerna i syfte att vinna matchen. Resultaten från en annan studie av ishockeyspelare visade att de ansåg att instrumentella regelöverträdelser var mer accepterade än fientliga regelöverträdelser men vid

matcher observerades en högre nivå av fientliga regelöverträdelser (Loughead & Leith, 2001). Fientliga regelöverträdelser kan definieras som aggressivt beteende som har till syfte att skada eller skrämja motståndarna (Parry, 1998). Troligtvis återfinns skillnader mellan ishockey- och fotbollsspelare när det gäller inställning till regelöverträdelser. Tidigare forskning har visat att fotbollsspelare på nationell nivå rapporterade en högre nivå av instrumentella regelöverträdelser än fotbollsspelare på regional nivå (Coulomb & Pfister, 1998). Dock återfanns inga skillnader beroende på idrottslig nivå gällande fientliga regelöverträdelser (a.a.).

Holowchak (2003) menar att tendenser till aggressivt beteende är högre hos män till följd av både socialisation och biologi. Forskning har även visat att män rapporterar en lägre grad av moraliskt tänkande och agerande såsom att det är mer acceptabelt att agera på ett sådant sätt som kan skada motståndarna och dessutom upplever de den moraliska atmosfären i laget som mindre moralisk i jämförelse med kvinnor (Miller m.fl., 2004a). I en studie visade det sig att hälften av de manliga idrottsutövarna upplevde att de flesta hellre skulle fuska än att förlora en viktig match medan drygt en fjärdedel av de kvinnliga utövarna upplevde detsamma (Guivernau & Duda, 2002). Däremot fann Miller, Roberts och Ommundsen (2004b) inga nämnvärda skillnader mellan könen gällande sportpersonship. Genomgången av de teoretiska referensramarna och den tidigare forskningen ledar oss fram till syftet med studien.

1.4 Syfte

Syftet med studien är att undersöka seniorsfotbollsspelares personliga egenskaper, motiv till idrottsdeltagande och moral i idrotten gällande regelöverträdelser, fair play och sportpersonship. Vidare studeras eventuella skillnader mellan spelare på elitnivå och spelare på lägre nivå och mellan män och kvinnor gällande undersökningsområdena. Dessutom studeras eventuella interaktionseffekter. Avslutningsvis studeras relationen (sambandet) mellan de olika områdena.

2 Metod

I detta kapitel redovisas vilka undersökningsdeltagarna var, vilket instrument som användes, proceduren vid datainsamling och hur databearbetningen gick till. En kvantitativ enkätstudie genomfördes där seniorfotbollsspelare deltog. En kvantitativ metod har både fördelar och nackdelar vilka kommer att belysas närmare i diskussionskapitlet. Med seniorfotbollsspelare åsyftas spelare som är med i en trupp som spelar på seniornivå.

2.1 Undersökningsdeltagare

Sammanlagt deltog 150 fotbollsspelare varav 67 var män (medelålder 24,5 år) och 83 var kvinnor (medelålder 21 år). Samtliga var aktiva i föreningar från södra delen av Sverige. Av dessa var 69 aktiva i lag som spelade på elitnivå (allsvenskan eller division 1) och medelåldern var 23 år och 81 var aktiva på en lägre nivå (division 4 eller 5) och deras medelålder var 22 år. En majoritet (59 %) var födda under den första halvan av året. De flesta (106) var högerfotade men det var mer vanligt förekommande att spelare på elitnivå och kvinnor var vänsterfotade. Den genomsnittliga åldern när undersökningsdeltagarna började spela fotboll låg på 7 år. Männerna började tidigare än kvinnorna. Vidare hade de spelat i genomsnitt 4,5 år i sin nuvarande förening (om man bortser från de som spelat mindre än ett år i föreningen). En stor majoritet (124) hade tidigare varit aktiva i andra föreningsidrotter men endast 12 var det fortfarande. De beskrev sig själva som löpstarka/snabba, tekniska och starka i närkamperna. Inga skillnader mellan män och kvinnor och mellan spelare på elitnivå och icke-elitnivå påträffades gällande deras beskrivning av sig själva som fotbollsspelare. Undersökningsdeltagarna rapporterade att de i genomsnitt fick 1,75 gula kort per säsong medan cirka 16 % rapporterade att de fått ett rött kort. När det gäller gula kort per säsong rapportade männen i högre utsträckning än kvinnorna att de fått gula kort och när det gäller röda kort rapportade spelare på elitnivå och kvinnor ett lägre antal än övriga.

2.2 Instrument

Instrumentet bestod av ett enkätbatteri med fyra olika delar där även en sida med information om undersökningen återfanns (se Bilaga 1). Enkäten behandlade demografiska fakta, motiv till idrottsdeltagande, personliga egenskaper och moral gällande regelöverträdelser, fair play och sportpersonship.

Den första delen kartlade undersökningsdeltagarnas idrottsbakgrund. Frågor såsom kön, ålder och hur de mådde men även hur länge de spelat fotboll, om de utövat eller utövar en annan föreningsidrott och hur länge de varit aktiva i sin nuvarande förening etc. ställdes. Denna del består av 14 frågor där svarsalternativ återfanns på några av dem medan andra frågor var mer öppna där undersökningsdeltagarna kunde ge tilläggsinformation eller ge en beskrivning. Denna del var egenhändigt utarbetad där inspiration hämtades från relevant litteratur (Nilsson, 1993).

För att kartlägga undersökningsdeltagarnas motiv användes en svensk version av ”Participation Motivation Questionnaire” (PMQ; Gill, Gross, & Huddleston, 1983) som är omarbetad och översatt av Hinic och Carlsson (2002). Den består av 36 påståenden med en femgradig Likert skala från ”saknar betydelse” till ”helt avgörande”. Instrumentet mäter nio kategorier av motiv till idrottsdeltagande, dessa är: (1) kompisskap, (2) socialt erkännande, (3) att tävla, (4) laganda, (5) utveckla färdigheter, (6) ha kul, (7) vara i form, (8) miljöfaktorer och (9) känna sig kompetent. I kategorin miljöfaktorer togs påstående 10 bort då den statistiskt inte ansågs ha något värde. Cronbachs Alfa varierade mellan 0,69 och 0,86 för de olika kategorierna.

För att studera undersökningsdeltagarnas personliga egenskaper användes en svensk översättning av NEO-FFI (Costa & McCrae, 1989). Den består av 60 påståenden med en femgradig Likert skala från ”instämmer inte alls” till ”instämmer helt och håller”. Instrumentet mäter de fem personliga egenskaperna utåtvändhet, trevlighet, känslolabilitet, öppenhet & samvetsgrannhet. Cronbachs Alfa varierade mellan 0,62 och 0,87 för de personliga egenskaperna.

I den sista delen användes ett egenhändigt utarbetat instrument som kartlade undersökningsdeltagarnas moral gällande regelöverträdelser, fair play och sportpersonship i

idrotten. Den består av 20 påståenden med en fyrgradig skala från ”stämmer inte alls” till ”stämmer helt”. Inspiration gällande utarbetningen av instrumentet hämtades från Nilsson (1993) och utarbetningen utgick från aktuella begreppsdefinitioner. Instrumentet mäter fem aspekter av moral i idrott, dessa är: instrumentell regelöverträdelse, fusk, formell fair play, informell fair play och sportpersonship. Påstående 4, 8, 12, 16 och 20 togs bort då de statistiskt ansågs ha minst värde. Cronbachs Alfa varierade mellan 0,43 och 0,60 för de olika aspekterna.

2.3 Procedur

Efter att enkätbatteriet utformats läste fem personer igenom det och gav värdefulla kommentarer. Av dessa fem var två lärare vid Malmö högskola och de andra var studenter. Efter genomläsningen omformulerades vissa påstående/frågor och vissa svarsalternativ förändrades i enkätbatteriet. Efter att dessa ändringar var gjorda kontaktades, i enlighet med syftet, relevanta föreningar och en förfrågan om medverkan i undersökningen ställdes. Information om studiens syfte, upplägg och forskarens ansvar gavs. Insamlingen skedde på två olika sätt. Några föreningar besöktes där undersökningsdeltagarna informerades om studiens syfte och forskarens ansvar och därefter besvarade enkätbatteriet på plats i samband med träning. Andra föreningar tillhandahölls enkätbatteriet och skötte själva insamlingen av enkäterna. Undersökningsledare var antingen huvudtränare eller lagledare och han eller hon informerades om den standardiserade informationen som skulle ges till undersökningsdeltagarna. Denna information beskrevs även i medföljande informationsblad som var försättsblad till enkätbatteriet. I de föreningar som själva skötte utdelning och insamling av enkäten fick vissa av undersökningsdeltagare ta den med hem för ifyllnad medan andra fyllde i den i samband med träning. De ifyllda enkäterna inhämtades därefter hos föreningen eller skickade föreningen dem via post.

2.4 Databearbetning

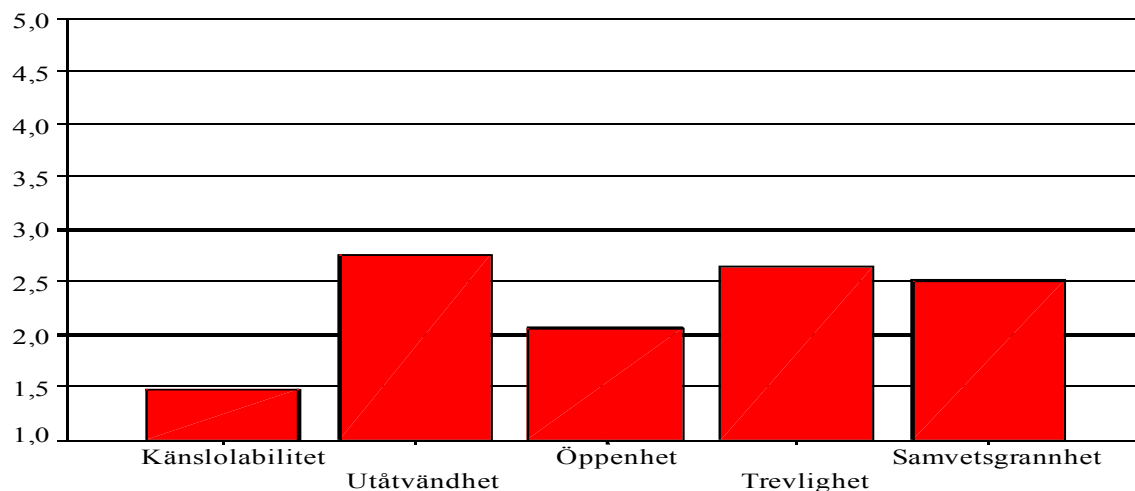
Enkätsvaren bearbetades med hjälp av statistikprogrammet Statistical Package of Social Science (SPSS). Oberoende envägs variansanalys (ANOVA) användes för att studera skillnader mellan olika grupper (idrottslig nivå & kön). Dessutom användes tvåvägs variansanalys (ANOVA) för att beräkna eventuella interaktioner. Avslutningsvis användes Pearsons Produktmomentkorrelationsberäkning för att undersöka samband mellan undersökningsområdena. Signifikansnivån bestämdes till $p < 0,05$.

3 Resultat

Först redovisas resultat gällande personliga egenskaper och skillnader mellan spelare på elitnivå och spelare på lägre nivå (icke-elitspelare) och mellan män och kvinnor samt eventuella interaktionseffekter. Liknande resultatredovisning sker även för undersökningsområdena motiv till idrottsdeltagande och moral i idrotten. Avslutningsvis redovisas relationen (samband) mellan de tre olika undersökningsområdena.

3.1 Personliga egenskaper

Resultaten visade att medelvärden för de olika personliga egenskaperna skiljer sig åt (se Figur 5). Vidare visade resultaten att fotbollsspelarna rapporterade en högre nivå av utåtvändhet, trevlighet och samvetsgrannhet, där skillnaderna är marginella, än både öppenhet och känslolabilitet. De rapporterade speciellt en låg nivå av känslolabilitet.

Figur 5. Medelvärde för personliga egenskaper som fotbollsspelarna angav (n= 142).

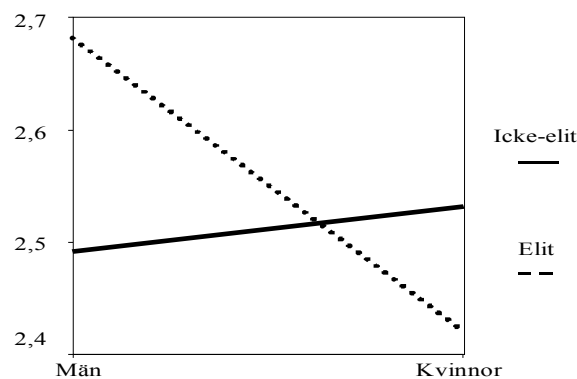
När det gäller personliga egenskaper och idrottslig nivå påträffades inga signifikanta skillnader mellan spelare på elitnivå och spelare på lägre nivå. Däremot visade resultaten både statistiska signifikanta och starka tendenser på skillnader mellan män och kvinnor gällande

deras personliga egenskaper (se Tabell 1). Vidare visade resultaten att kvinnor rapporterade en högre nivå av känslolabilitet ($\eta^2= 0,103$) och öppenhet ($\eta^2= 0,031$) än männen. Dessutom påträffades en tendens till att kvinnor rapporterade en högre nivå av utåtvändhet ($\eta^2= 0,024$).

Tabell 1. Medelvärden och standardavvikelser av män och kvinnors rapporterade personliga egenskaper. Dessutom visas frihetsgraderna, F- och p -värden ($n= 142$).

Egenskaper	Män		Kvinnor		Df= 1,140	
	M	Sd	M	Sd	F	p
Utåtvändhet	2,69	0,42	2,82	0,42	3,388	0,068
Trevlighet	2,57	0,36	2,73	0,41	6,617	0,717
Känslolabilitet	1,24	0,52	1,70	0,80	16,38	0,006
Öppenhet	1,97	0,46	2,14	0,49	4,534	0,035
Samvetsgrannhet	2,57	0,45	2,47	0,49	1,345	0,248

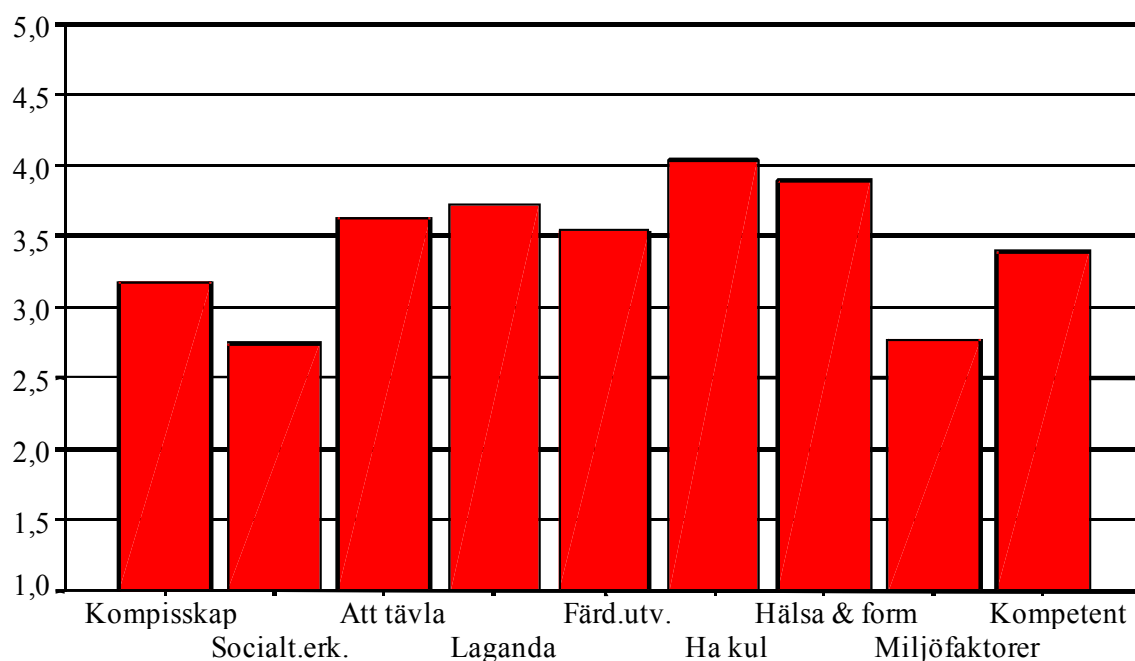
En tendens till interaktionseffekt ($F_{1,141}= 3,65$, $\eta^2= 0,033$, $p= 0,058$) mellan idrottslig nivå och kön gällande den personliga egenskapen samvetsgrannhet erhöles (se Figur 6). Resultaten visade att män på elitnivå rapporterade en högre nivå av samvetsgrannhet än män som spelare på en lägre nivå (icke-elitnivå) medan sambandet mellan kvinnor och idrottslig nivå var det omvända.

Figur 6. Interaktionseffekter mellan kön och idrottslig nivå gällande samvetsgrannhet ($n= 143$).

3.2 Motiv till idrottsdeltagande

Resultaten visade att medelvärdena för de olika motivkategorierna varierade (se Figur 7). Vidare visade resultaten att fotbollsspelarna motiverades i högre utsträckning av att ha kul, hälsa och form och laganda än av att få socialt erkännande och på grund av miljöfaktorer. Dessutom visade resultaten att tävla och utveckla sin färdighet var en aning viktigare motiv för spelarna än kompisskap och att känna sig kompetent.

Figur 7. Medelvärden för motivkategorierna som angavs av fotbollsspelarna (n = 141).

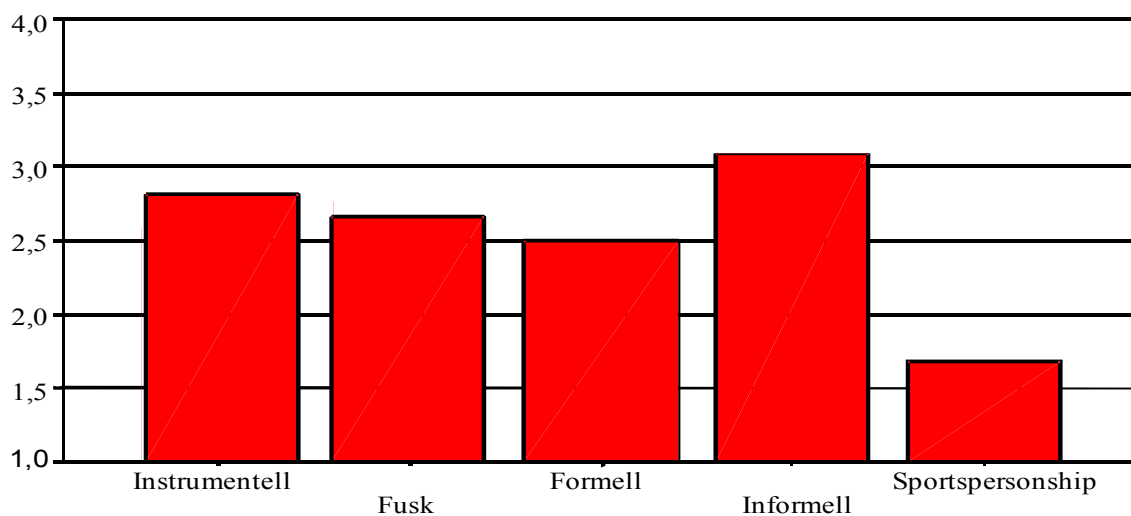
Vidare påträffades skillnader mellan elitspelare och icke-elitspelare gällande motiv till idrottsdeltagande. Resultaten visade att elitspelarna rapporterade motivet färdighetsutveckling ($F_{1,147} = 4,448$, $\eta^2 = 0,029$, $p = 0,037$) som viktigare och motivet hälsa och form ($F_{1,148} = 8,397$, $\eta^2 = 0,054$, $p = 0,004$) som mindre viktigt i jämförelse med vad icke-elitspelare rapporterade. Dessutom erhöles skillnader mellan män och kvinnor gällande deras motiv (se Tabell 2). Resultaten visade att kvinnor rapporterade motiven kompisskap ($\eta^2 = 0,060$), laganda ($\eta^2 = 0,031$), ha kul ($\eta^2 = 0,044$), miljöfaktorer ($\eta^2 = 0,033$) och känna sig kompetent ($\eta^2 = 0,032$) som viktiga i högre utsträckning än männen.

Tabell 2. Medelvärden och standardavvikelser av män och kvinnors rapporterade motiv till idrottsdeltagande. Dessutom visas frihetsgraderna, F- och *p*-värden (n= 147).

Kategorier	Män		Kvinnor		Df= 1,142	
	M	Sd	M	Sd	F	<i>p</i>
Kompisskap	2,98	0,82	3,35	0,70	9,483	0,002
Socialt erkännande	2,73	0,82	2,74	0,75	0,016	0,901
Att tävla	3,68	0,68	3,59	0,67	0,689	0,005
Laganda	3,60	0,74	3,84	0,60	4,798	0,030
Färdighetsutveckling	3,50	0,94	3,58	0,65	0,308	0,580
Ha kul	3,89	0,68	4,16	0,58	6,871	0,010
Hälsa och form	3,79	0,75	3,96	0,68	2,105	0,149
Miljöfaktorer	3,60	0,80	2,92	0,83	5,084	0,026
Känna sig kompetent	3,24	0,77	3,50	0,63	4,911	0,028

3.3 Moral i idrott

Resultaten visade att fotbollsspelarnas medelvärden på de olika aspekterna gällande moral i idrott varierade (se Figur 8). Resultaten visade att informell fair play rapport-erades på en högre nivå än både formell fair play och sportpersonship medan inga signifikanta skillnader mellan instrumentell regelöverträdelse och fusk erhöles.

Figur 8. Medelvärden för moralaspekter som fotbollsspelarna angav (n= 144).

Skillnader mellan elitspelare och icke-elitspelare gällande aspekterna av moral i idrotten erhöles (se Tabell 3). Resultaten visade att elitspelare rapporterade en högre nivå av instrumentell regelöverträdelse ($\eta^2= 0,044$) medan icke-elitspelare rapporterade formell fair play ($\eta^2= 0,055$) på en högre nivå.

Tabell 3. Medelvärden och standardavvikelser av elit- och icke-elitspelares rapporterade moral gällande regelöverträdelser, fair play och sportpersonship. Dessutom visas frihetsgraderna, F- och *p*-värden (n= 144).

Aspekter	Elit		Icke-elit		Df= 1,142	
	M	Sd	M	Sd	F	<i>p</i>
Instrumentell	2,92	0,64	2,66	0,67	6,597	0,011
Fusk	2,66	0,78	2,56	0,68	0,759	0,385
Formell fair play	2,36	0,67	2,62	0,56	8,264	0,005
Informell fair play	3,03	0,52	3,13	0,53	1,242	0,267
Sportpersonship	1,58	0,59	1,73	0,67	2,127	0,147

Skillnader mellan män och kvinnor gällande aspekter av moral i idrotten erhöles (se Tabell 4). Resultaten visade att män rapporterade både instrumentell regelöverträdelse ($\eta^2= 0,066$) och fusk ($\eta^2= 0,132$) på en högre nivå än kvinnorna.

Tabell 4. Medelvärden och standardavvikelser av elit- och icke-elitspelares rapporterade moral gällande regelöverträdelser, fair play och sportpersonship Dessutom visas frihetsgraderna, F- och *p*-värden (n= 144).

Egenskaper	Män		Kvinnor		Df= 1,142	
	M	Sd	M	Sd	F	<i>p</i>
Instrumentell	2,95	0,50	2,63	0,67	9,975	0,002
Fusk	2,87	0,54	2,39	0,67	21,92	0
Formell fair play	2,45	0,58	2,55	0,56	1,184	0,278
Informell fair play	3,09	0,47	3,08	0,57	0,033	0,856
Sportpersonship	1,56	0,63	1,74	0,64	2,996	0,086

3.4 Relationen mellan undersökningsområdena

I detta avsnitt redovisas relationen (sambandet) mellan de tre undersökningsområdena. Sambanden mellan fotbollsspelarnas rapporterade moral i idrotten och personliga egenskaper, mellan personliga egenskaper och motiv till idrottsdeltagande och mellan moral i idrotten och motiv till idrottsdeltagande redovisas.

3.4.1 Samband mellan moral och personliga egenskaper

Samband mellan fotbollsspelares moral i idrotten och personliga egenskaper påträffades (se Tabell 5). Resultaten visade att spelare som rapporterade en högre nivå av fusk ansåg sig ha en lägre nivå av trevlighet och öppenhet än de som rapporterade en lägre nivå av fusk. Vidare visade resultaten att spelare som rapporterade en högre nivå av formell fair play ansåg sig ha en lägre nivå av utåtvändhet än de som rapporterade en lägre nivå av formell fair play. Dessutom visade resultaten att spelare som rapporterade en högre nivå av informell fair play ansåg sig ha en högre nivå av öppenhet och samvetsgrannhet än de som rapporterade en lägre nivå av informell fair play. Resultaten visade även att spelare som rapporterade en hög nivå av sportpersonship ansåg sig ha en lägre nivå av utåtvändhet men en högre nivå av känslolabilitet.

Tabell 5. Samband mellan fotbollsspelares rapporterade moral i idrotten och personliga egenskaper (n= 137).

	Instrumentell	Fusk	Formell	Informell	Sportpersonship
Utåtvändhet	-0,018	-0,118	-0,176*	0,096	-0,193*
Trevlighet	-0,130	-0,330**	0,047	0,150	-0,143
Känslolabilitet	-0,084	-0,116	0,112	-0,117	0,211*
Öppenhet	-0,095	-0,191*	-0,014	0,179*	-0,025
Samvetsgrannhet	0,094	0,001	0,012	0,176*	-0,111

* Korrelationen är signifikant på nivå av 0,05

** Korrelationen är signifikant på nivå av 0,01

3.4.2 Samband mellan personliga egenskaper och motiv

Samband mellan fotbollsspelares personliga egenskaper och motiv till idrottsdeltagande erhöles (se Tabell 6). Resultaten visade att spelare som rapporterade en högre nivå av utåtvändhet ansåg att motiven kompisskap, att tävla, laganda, ha kul och hälsa och form var viktigare än de som rapporterade en lägre nivå. Vidare visade resultaten att även spelare som rapporterade en högre nivå av trevlighet ansåg motiven laganda och ha kul som viktigare än de som rapporterade en lägre nivå. Däremot visade resultaten att spelare som rapporterade en högre nivå av känslolabilitet ansåg motiven socialt erkännande, miljöfaktorer och känna sig kompetent som viktigare än de som rapporterade en lägre nivå. Dessutom visade resultaten att spelare som rapporterade en högre nivå av samvetsgrannhet ansåg motiven att tävla, ha kul och hälsa och form som viktigare än de som rapporterade en lägre nivå.

Tabell 6. Samband mellan fotbollsspelares rapporterade personliga egenskaper och motiv till idrottsdeltagande (n= 139).

	Utåtvänd- het	Trevlig- het	Känslol- labilitet	Öppen- het	Samvetsgrann- het
Kompisskap	0,299**	0,127	0,162	-0,025	0,072
Socialt erkännande	-0,013	-0,091	0,226**	-0,067	0,006
Att tävla	0,185*	-0,042	-0,129	0,051	0,296**
Laganda	0,385**	0,242**	0,045	-0,098	0,116
Färdighetsutveckling	0,083	-0,041	0,015	-0,004	0,145
Ha kul	0,382**	0,292**	0,034	0,083	0,267**
Hälsa och form	0,237**	0,122	0,110	0,082	0,221**
Miljöfaktorer	0,006	0,015	0,202*	-0,161	0,061
Känna sig kompetent	0,141	-0,003	0,196*	0,028	0,102

* Korrelationen är signifikant på nivå av 0,05

** Korrelationen är signifikant på nivå av 0,01

3.4.3 Samband mellan moral och motiv

Samband mellan fotbollsspelares moral i idrotten och motiv till idrottsdeltagande

påträffades (se Tabell 7). Resultaten visade att spelare som rapporterade en högre nivå av instrumentell regelöverträdelse anser motivet att tävla som viktigare och motivet miljöfaktorer som mindre viktigt än spelare som rapporterade en lägre nivå. Vidare visade resultaten att spelare som rapporterade en högre nivå av fusk anser motivet att tävla som viktigare än de som rapporterade en lägre nivå. Däremot visade resultaten att spelare som rapporterade en högre nivå av formell fair play anser motivet miljöfaktorer som viktigare än de som rapporterade en lägre nivå. Dessutom visade resultaten att spelare som rapporterade en högre nivå av informell fair play ansåg att motivet socialt erkännande var mindre viktigt än de som rapporterade en lägre nivå av informella fair play. Avslutningsvis visade resultaten att spelare som rapporterade en högre nivå av sportpersonship anser motivet att tävla som mindre viktigt och motivet miljöfaktorer som viktigare än de som rapporterade en lägre nivå.

Tabell 7. Samband mellan fotbollsspelares rapporterade moral i idrotten motiv till idrottsdeltagande (n= 141).

	Instrumentell	Fusk	Formell	Informell	Sportpersonship
Kompisskap	-0,096	-0,008	0,160	0,019	0,146
Social erkännande	-0,052	0,132	0,063	-0,167*	-0,045
Att tävla	0,185*	0,326**	-0,122	-0,020	-0,205*
Laganda	-0,085	0,072	-0,010	-0,016	-0,080
Färdighets- utveckling	-0,064	0,014	-0,047	-0,005	-0,023
Ha kul	-0,110	-0,102	0,023	0,086	-0,110
Hälsa och form	-0,009	-0,028	0,039	0,000	-0,069
Miljöfaktorer	-0,183*	-0,071	0,263*	-0,117	0,203*
Känna sig kompetent	-0,015	0,064	0,006	-0,151	-0,069

* Korrelationen är signifikant på nivå av 0,05

** Korrelationen är signifikant på nivå av 0,01

4 Diskussion

Syftet med studien var att undersöka seniorsfotbollspelares personliga egenskaper, motiv till idrottsdeltagande och moral gällande regelöverträdelser, fair play och sportpersonship. Vidare studerades eventuella skillnader mellan spelare på elitnivå och spelare på lägre nivå och mellan män och kvinnor när det gäller undersökningsområdena. Dessutom studerades eventuella interaktionseffekter. Avslutningsvis studerades relationen (sambanden) mellan de olika områdena. I detta kapitel kommer fotbollspelarnas personliga egenskaper, motiv till idrottsdeltagande, moral i idrotten och sambanden mellan dessa områden att diskuteras. Dessutom kommer en metoddiskussion att föras och därefter kommer studiens konklusioner samt implikationer att lyftas upp. Avslutningsvis diskuteras framtida forskning.

4.1 Personliga egenskaper

Resultaten visade att fotbollsspelare rapporterade en högre nivå av utåtvändhet, trevlighet och samvetsgrannhet än känslolabilitet och öppenhet. Tidigare forskning har visat att utåtvändhet, trevlighet och samvetsgrannhet är universella egenskaper (Dickson, 2004) vilket kan förklara att dessa rapporterades på en högre nivå. Tidigare forskning har även visat att individer på en hög idrottslig nivå är mer extroverta (Ross m.fl., 2003). Det kan vara så att utåtvändhet är förknippat med idrottslig involvering oberoende av idrottslig nivå. Trevlighet och samvetsgrannhet kan vara produkter av socialisation (Costa & McCrae, 1988) därför kan förklaringen till att dessa två egenskaper rapporterades på en högre nivå bero på att de inom fotbollen eller av socialisationsaktörer anses som bra och viktiga egenskaper. Känslolabilitet och öppenhet är mer kulturellt betingade (Dickson, 2004) och därför kan förklaringen till att dessa rapporterades på en lägre nivå förklaras av att de i Sverige är mindre accepterade.

Vidare visade resultaten att det inte fanns någon skillnad gällande spelares rapportering av personliga egenskaper mellan spelare på elitnivå och spelare på icke-elitnivå. Detta motstrider tidigare internationella forskning som visat att framgång inom både arbetslivet och skolan är

relaterat till en individs personlighet (Chamorro-Premuzic & Furnham, 2003; Lounsbury m.fl., 2003). En förklaring kan vara att aktiviteten fotboll skiljer sig från både arbetslivet och skolan då framgång i den inte endast kan tillskrivas en individ. Dessutom visade resultaten i Gunnarssons (2001) studie att beroende på personlighet väljer individer olika idrotter. Då fotbollsspelare valt samma idrott är det därför naturligt att de inte skiljer sig gällande personliga egenskaper.

Däremot visade resultaten på att kvinnor rapporterade en högre nivå av känslolabilitet och öppenhet än männen. Detta stämmer delvis överens med tidigare forskning då resultat om att kvinnor rapporterar en högre nivå av känslolabilitet (McBride m.fl., 2005; Heaven & Shochet, 1995) och trevlighet (Williams m.fl., 1999) har framkommit. Däremot har tidigare forskning visat att män rapporterar en högre nivå av öppenhet än kvinnor (a.a.). Som tidigare nämnts är öppenhet mer kulturellt betingat (Dickson, 2004) vilket kan förklara det motstridiga resultatet. Vidare menar Costa m.fl. (2001) att skillnader i rapportering av personliga egenskaper kan bero på rådande könsstereotyper. En förklaring till könsskillnaden gällande öppenhet kan därför bero på att könsstereotyperna i Sverige skiljer sig från andra länders och kan hänvisas till att pojkar och flickor socialiseras olika (Koivula, 1999).

4.2 Motiv till idrottsdeltagande

Resultaten visade att ha kul, hälsa och form och laganda ansågs av fotbollsspelare som viktigare motiv än motiven att få socialt erkännande och på grund av miljöfaktorer. Detta stämmer väl överens med tidigare forskning både nationell och internationell som visat att motiven att ha kul, hälsa och form och laganda är några av de viktigaste (Flood & Hellstedt, 1991; Gill & Williams, 1996; Hinic, 2004; Koivula, 1999). Dessutom har tidigare forskning visat att motiven att få socialt erkännande och miljöfaktorer som mindre viktiga (Hinic, 2004). Att motiven ha kul, hälsa och form och laganda anses som viktigare och då de är inre motiv kan förklaringen ligga i att fotbollsspelares föräldrar gav dem stöd och uppmuntran när de var yngre (Harter, 1978, 1980). Dessutom kan fotbollsspelares motiv förklaras av att när de var yngre uppfattade deras föräldrar olika motiv som mer eller mindre viktiga (Wigfield & Eccles,

2000).

Vidare visade resultaten på att elitspelare anser motivet färdighetsutveckling som viktigare än icke-elitspelare medan icke-elitspelare ansåg motivet hälsa och form som viktigare. Dessa skillnader mellan motiv och idrottslig nivå känns naturliga då elitspelare motiveras av färdighetsutveckling vilket kan tyckas vara elementärt på den nivån medan motivet hälsa och form hos icke-elitspelare är elementärt. Båda motiven kan sägas vara inre motiv. Tidigare forskning har visat att bra prestationer är förknippat med både prestations- och uppgiftsorientering (Ryska, 2003) vilket kan likställas med yttre och inre motiv. Dessutom har tidigare forskning visat att uppgiftsorientering (inre motiv) är relaterat till bra prestationer i nybörjarstadiet (King & Williams, 1997) därför borde elitspelare uppvisa en högre nivå av prestationsorientering (yttre motiv). Anledningen till att resultaten inte uppvisade denna skillnad beror med säkerhet på att väldigt få i studien är aktiva på nybörjarnivå. De skillnader som resultaten dock visade mellan idrottslig nivå och motiv kan hänvisas till fotbollsspelares olika grad av personliga investering och olikheter i möjliga konsekvenserna i idrotten (Scanlan & Simons, 1992). Elitspelare har troligtvis investerat mer i form av tid och ansträngning för att utveckla sin färdighet och de har säkerligen även en större möjlighet att utveckla just färdigheten i idrotten (a.a.).

Dessutom visade resultaten på att kvinnor i högre utsträckning än män ansåg motiven kompisskap, laganda, ha kul, miljöfaktorer och känna sig kompetent som viktiga. Tidigare forskning har visat att kvinnor motiveras i högre grad än män av sociala aspekter (Flood & Hellstedt, 1991; Gill & Williams, 1996). Motiven kompisskap, laganda, ha kul och miljöfaktorer kan hänvisas till sociala aspekter vilket innebär att resultatet stämmer delvis överens med tidigare forskning. Skillnaden mellan män och kvinnor gällande motiv kan förklaras av att de som pojkar och flickor socialiserats olika (Koivula, 1999). Deras föräldrars olika attityder, värderingar och uppfattning av vad som är viktigt kan vara en förklaring till kvinnor och mäns olikheter gällande motiv (Wigfields & Eccles, 2000). En annan förklaring till att kvinnorna i studien rapporterade en högre nivå av aktuella motiv är att kvinnors möjliga konsekvenser i större utsträckning än mäns endast handlar om just sociala aspekter och att känna sig värdefull i idrotten (Scanlan & Simons, 1992). En ytterligare förklaring kan

vara att män i högre utsträckning känner sociala restriktioner för sitt idrottsdeltagande och därmed utvecklat en lägre nivå av de olika motiven (a.a.).

4.3 Moral i idrotten

Fotbollsspelarna rapporterade informell fair play på en högre nivå än sportpersonship. Nilsson (1993) menar att spelares inställning till regler och fair play är socialt inlärt. Tidigare forskning har visat att sportpersonship påverkas negativt i en kultur där vinna till en varje pris råder (Joyner & Mummery, 2005). En hög nivå av informell fair play och en låg nivå av sportpersonship kan förklaras delvis av den moraliska atmosfären (Stephens & Bredemeier, 1996) och delvis av att prestations-klimatet är högt inom fotbollen. Fotbollsspelare har troligtvis genom tidigare moraliskt beteende erhållit olika reaktioner från tränare, medspelare och andra i den idrottsliga omgivningen och därmed lärt sig känna igen det beteendet som är accepterat och mest moraliskt (Rest, 1984; ref. i Miller m.fl., 2004). Detta beteende innebär en högre nivå av informell fair play och en lägre nivå av sportpersonship vilket då blivit socialt inlärt i den idrottsliga miljön. Detta beteende har troligtvis även utvecklats genom spelares socialisation via idrotten där de införlivat attityder, värderingar och kunskaper som återfinns inom fotbollen (Brustad, 1992).

Vidare visade resultaten att elitspelare rapporterade en högre nivå av instrumentell regelöverträdelse än icke-elitspelare medan icke-elitspelare rapporterade en högre nivå av formell fair play. Detta stämmer väl överens med tidigare forskning som erhållit liknande resultat (Coulomb & Pfister, 1998; se t.ex. Nilsson, 1993). En förklaring till att elitspelare har en lägre nivå av formell fair play kan hänvisas till att det inom elitfotbollen är mer allvar och att prestationsinriktningen är större än inom fotbollen på lägre idrottslig nivå (Nilsson, 1993). En följd av detta kan vara att elitspelare och icke-elitspelare ges olika konsekvenser för sitt moraliska beteende, där elitspelare i högre grad uppmuntras till instrumentella regelöverträdelser än icke-elitspelare (Rest, 1984; ref. i Miller m.fl., 2004). Förklaringen kan vara att det råder olika moraliska atmosfärer beroende på idrottslig nivå än att det skulle vara en följd av föräldrarnas socialisation av spelarna (Stephens & Bredemeier, 1996). Detta på

grund av att oberoende av vilken idrottslig nivå spelarna idag befinner sig på har samtliga troligtvis under sina barn- och ungdomsår varit i liknande idrottslig kontext.

Dessutom visade resultaten att män rapporterade en högre nivå av både instrumentell regelöverträdelse och fusk än kvinnor. Detta stämmer väl överens med tidigare forskning. Tidigare forskning har visat att män dels rapporterar en lägre nivå av moraliskt tänkande och agerande (Miller m.fl., 2004) och dels att de i större utsträckning hellre fuskar än förlorar en viktig match (Guivernau & Duda, 2002) i jämförelse med kvinnor. Detta kan bero på skillnader i pojkar och flickors socialisation (Koivula, 1999). Föräldrar socialiserar sina döttrar att införliva traditionellt kvinnliga värden och däribland återfinns fair play (Dubois, 1990). Då föräldrars socialisation av sina barn är avgörande och även påverkar dem i vuxen ålder (Horne m.fl., 1999) kan detta förklara varför kvinnor rapporterade en lägre nivå av instrumentell regelöverträdelse och fusk. Dessutom kan aktuella skillnader mellan män och kvinnor förklaras av att det i lag inom herrfotbollen koncentreras mer på prestationen och att allvarligheten är större än inom damfotbollen (Nilsson, 1993).

4.4 Samband mellan moral och personliga egenskaper

Resultaten visade att fotbollsspelare som rapporterade en högre nivå av fusk rapporterade en lägre nivå av trevlighet och öppenhet. Den personliga egenskapen trevlighet är bland annat förknippat med tillit, sympati och samarbetsvilja (Costa & McCrae, 1988; 1992) vilken kan vara en produkt av socialisation (Costa & McCrae, 1988). Spelare som rapporterade en högre nivå av fusk saknar troligtvis tillit till sina motståndare och resonerar kanske på så vis att även motståndarna skulle fuska om de fick möjlighet och därför är det lika bra att fuska själv. Dessutom är det troligt att en lägre nivå av sympati för sina motståndare innebär att spelare använder sig av fusk som en följd av bristande respekt för sina motståndare. Att de spelare som rapporterade en högre nivå av fusk även rapporterade en lägre nivå av öppenhet kan bero på avsaknad av fantasi och nyfikenhet som är kopplade till denna personliga egenskap (Costa & McCrae, 1988; 1992). En hög nivå av fantasi och nyfikenhet påverkar troligtvis

fotbollsspelares prestation positivt. Spelare som saknar fantasi och nyfikenhet i en situation kanske ser fusk som en alternativ väg till en bra prestation.

Vidare visade resultaten att en fotbollsspelare som rapporterade en högre nivå av formell fair play rapporterade en lägre nivå av utåtvändhet. Den personliga egenskapen utåtvändhet innebär att individen är social, aktiv och har positiva känslor (a.a.). En förklaring till resultaten kan vara att spelare som är sociala troligtvis anser att de sociala aspekterna inom fotbollen är centrala och för att upprätthålla dessa är det viktigt att följa de på förväg uppsatta spelreglerna. Vidare är en god efterlevnad av spelreglerna troligtvis relaterat till att spelare upplever positiva känslor som de vill sprida till övriga deltagare.

Dessutom visade resultaten att fotbollsspelare som rapporterade en högre nivå av informell fair play rapporterade en högre nivå av öppenhet och samvetsgrannhet. Spelare som har en hög nivå av öppenhet är fantasifulla, aktiva och nyfikna (a.a.) men denna personliga egenskap är även relaterat till känslor, värderingar och ideal (McCrae, 1982). Spelare som har en hög nivå av just känslor, värderingar och ideal anser troligtvis att informell fair play är viktigt inom fotbollen för en positiv utveckling av den. Att en hög nivå av samvetsgrannhet är relaterat till en hög nivå av informell fair play är naturligt då denna personliga egenskap innebär bland annat omsorgsfullhet. En spelare som är omsorgsfull har troligtvis en stor empati även för sina motståndare vilket i förlängningen innebär en god efterlevnad av de normer som återfinns inom fotbollen. En annan förklaring kan vara att samvetsgrannhet kan vara en produkt av socialisation (Costa & McCrae, 1988). Detta kan innebära att en spelare som socialiseras genom idrotten även införlivar attityder och värderingar som innebär att de utvecklar en hög nivå av samvetsgrannhet och informell fair play (Brustad, 1992).

Resultaten visade även att fotbollsspelare som rapporterade en högre nivå av sportpersonship rapporterade en lägre nivå av utåtvändhet men en högre nivå av känslolabilitet. Utåtvändhet och känslolabilitet som innebär en högre grad av nervositet, osäkerhet och impulsivitet (Costa & McCrae, 1988; 1992) kan sägas vara varandras motsats gällande den modererande variabeln självförtroende. En spelare som är utåtvänd har troligtvis bättre självförtroende än en som är känslolabil. Spelare som har lågt självförtroende rapporterade säkerligen en lägre nivå av utåtvändhet men en högre nivå av känslolabilitet vilket i sin tur är positivt relaterat till sportpersonship. En förklaring till detta kan vara att

dessa spelare känner osäkerhet och för att bli mer omtyckt agerar de på ett korrekt vis och därmed även rapporterar en högre nivå av sportspersonship.

4.5 Samband mellan personliga egenskaper och motiv

Resultaten visade att fotbollsspelare som rapporterade en högre nivå av utåtvändhet ansåg motiven kompisskap, lagande, ha kul och hälsa och form som viktigare för sitt idrottsdeltagande. I och med att spelare som rapporterade en högre nivå av utåtvändhet är bland annat sociala, aktiva och har positiva känslor (Costa & McCrae, 1988; 1992) är det naturligt att aktuella motiv rapporterades på en högre nivå. En förklaring till att utåtvända spelare rapporterade motiven kompisskap och laganda som viktigare kan vara att dessa motiv är sociala. Idrottsnöje såsom att ha kul är relaterat till individens positiva känslor (Scanlan & Simons, 1992) och därför är det inte konstigt att en spelare som rapporterade en högre nivå av utåtvändhet även rapporterade motivet ha kul som viktigt.

Vidare visade resultaten att fotbollsspelare som rapporterade en högre nivå av trevlighet ansåg motiven laganda och ha kul som viktigare för sitt idrottsdeltagande. Som tidigare nämnts kan trevlighet vara en produkt av socialisation (Costa & McCrae, 1988). En förklaring till att spelare som rapporterade en hög nivå av trevlighet ansåg motiven laganda och ha kul kan vara en produkt av att dem socialiserats via idrotten (Brustad, 1992) och genom sina föräldrar (Wigfield & Eccles, 2000). Spelare som har socialiserats till en hög nivå av trevlighet har även genom socialisation lärt sig att aktuella motiv är viktiga. En annan förklaring kan vara att motiven ha kul och speciellt laganda kan vara relaterat till samarbetsvilja vilket är förknippat med den personliga egenskapen trevlighet (Costa & McCrae, 1988; 1992).

Resultaten visade även att en fotbollsspelare som rapporterade en hög nivå av känslolabilitet ansåg motiven att få socialt erkännande, känna sig kompetent och miljöfaktorer som viktigare för sitt idrottsdeltagande. Spelare som rapporterade en hög nivå av känslolabilitet vilket är relaterat till nervositet, osäkerhet och impulsivitet (a.a.) tycker troligtvis andras åsikt och påverkan är viktig. En förklaring till att dessa spelare ansåg motiven

få socialt erkännande, känna sig kompetent och på grund av miljöfaktorer kan vara att motiven kan förknippas med andras åsikt och påverkan.

Dessutom visade resultaten att fotbollsspelare som rapporterade en högre nivå av samvetsgrannhet ansåg motiven att tävla, ha kul och hälsa och form som viktigare för sitt idrottsdeltagande. Liksom trevlighet kan samvetsgrannhet vara en produkt av socialisation (Costa & McCrae, 1988). Förklaringen av resultaten kan ligga i att en spelare som utvecklat en hög nivå av samvetsgrannhet genom en interaktion med sina föräldrar (Coakley, 2003) även har införlivat vad föräldrarna tycker är viktigt i idrotten (Wigfield & Eccles, 2000). Detta innebär att föräldrarna anser att ha kul och hälsa och form är viktiga motiv till idrottsdeltagande vilket deras barn även anammat.

4.6 Samband mellan moral och motiv

Resultaten visade att en fotbollsspelare som rapporterade en högre nivå av instrumentell regelöverträdelse ansåg motivet att tävla som viktigare men motivet miljöfaktorer som mindre viktigt. Dessutom visade resultaten att fotbollsspelare som rapporterade en högre nivå av fusk även ansåg motivet att tävla som viktigare. Tidigare forskning har visat att en allvarlighet och en prestationsinriktning i idrotten kan leda till bristande regelefterlevnad (Nilsson, 1993). Vidare har forskning visat att individens uppfattning om lagmoralen och tränarens karaktär är relaterat till aggressivt beteende i idrotten (Stephens & Bredermeier, 1996). Att spelare som rapporterade en högre nivå av regelöverträdelsena instrumentell och fusk ansåg att motivet att tävla som viktigt kan hänvisas till tidigare forskning. Förklaringen kan vara att spelare som ansåg motivet att tävla som viktigt även upplever hög allvarlighet, prestationsinriktning och låg lagmoral samt att tränaren vill nå framgång och därför upplever regelöverträdelser som mer acceptabelt.

Resultaten visade som sagt ett negativt samband mellan instrumentell regel-överträdelse med motivet miljöfaktorer. Däremot visade resultaten att en fotbollsspelare som rapporterade en högre nivå av formell fair play ansåg motivet miljöfaktorer som viktigare. Resultaten visade även att fotbollsspelare som rapporterade en högre nivå av sportspersonship ansåg

motivet att tävla som mindre viktigt men motivet miljöfaktorer som viktigare. Spelare som motiveras av miljöfaktorer är troligtvis glada att få vara i aktuell idrottsmiljö och vill inte göra sin omgivning besviken. Detta kan vara en förklaring till att de rapporterade en lägre nivå av instrumentell regelöverträdelse men en högre nivå av formell fair play och sportpersonship. En annan förklaring kan vara att spelare som ansåg motivet miljöfaktorer som viktigare lättare införlivar de attityder, värderingar och kunskaper genom socialisation via idrotten (Brustad, 1992) och genom sina föräldrar (Wigfield & Eccles) då de anser att deras omgivning är viktig. Tidigare forskning har visat att en låg nivå av sportpersonship är relaterat till om utövarna känner att prestationsklimatet är högt (Miller m.fl., 2005). En förklaring till att spelare som rapporterade en högre nivå av sportpersonship ansåg motivet att tävla som mindre viktigt kan vara att de upplever prestationsklimatet i sitt lag som lågt.

Dessutom visade resultaten att fotbollsspelare som rapporterade en högre nivå av informell fair play ansåg motivet socialt erkännande som mindre viktigt. En förklaring kan vara att spelare som ansåg motivet socialt erkännande som mindre viktigt inte vill bryta mot de normer som återfinns inom fotbollen för uppnå socialt erkännande. En annan förklaring kan vara att de upplever lagmoralen som god och därför rapporterade de en högre nivå av informell fair play (Stephens & Bredermeier, 1996).

4.7 Metoddiskussion

En enkätundersöknings fördelar och nackdelar kan diskuteras. Fördelarna överväger dock nackdelarna då denna metod innebär att underlaget blir bredare vilket kan göra att resultaten lättare kan generaliseras. Men förklaringsvärdet för enskilda variabler i undersökningen är liten då de olika effektstorlekarna var små. Därför bör resultaten generaliseras med försiktighet. Dessutom bestod enkätbatteriet av 130 påstående/frågor vilket kan ha gjort att undersökningsdeltagarna tröttnat och svarat slentrianmässigt eller enligt ett visst mönster till exempel alltid i mitten. Dessutom kan undersöknings-deltagarna ha svarat efter vad som är socialt accepterat eller efter vad de tror att forskaren vill ha för svar.

Vidare kan det diskuteras om en individs personliga egenskaper kan mätas av ett instrument som endast består av 60 påståenden. Därför bör det beaktas att de personliga egenskaperna är de rapporterade och inte de faktiska. Dessutom finns en problematik i att belysa en individs personlighet genom att endast undersöka dessa personliga egenskaper då en individs personlighet är väldigt komplex. Instrumentet som mätte undersökningsdeltagarnas moral i idrotten hade låg reliabilitet, detta var troligtvis ett resultat av att begreppsvaliditeten var låg. Därmed påverkas den externa validiteten negativt.

Trots allt var reliabiliteten relativt god i samtliga delar av instrumentet förutom det som mätte moralen i idrotten och dock var sensitiviteten i instrumentet bra då små skillnader upptäcktes. Det är optimalt att för-testa instrumentet för att undanröja inbyggda systematiska fel men på grund av tidsbrist genomfördes aldrig ett sådant. Fem personer gjorde/läste igenom instrumentet och därmed minskades i alla fall de systematiska felen något. Vidare kan sägas att den valda metoden fungerar väl för att uppnå undersökningens syfte. Trots ovannämnda svagheter gällande instrumentet återfinns styrkor som hade varit svåra att erhålla via en kvalitativ ansats. En styrka är antalet undersökningsdeltagare då mycket data kan samlas in på kort tid. Detta innebär att resultaten kan generaliseras i högre utsträckning än om endast ett fåtal individer hade deltagit i undersökningen. Resultaten blir även kvantifierbara och kan med enkelhet redovisas via statistik. Ytterligare en styrka är att en hög power kan uppnås vilket handlar om testets styrka att finna skillnader mellan grupper.

4.8 Konklusion

Fotbollsspelare skiljer sig gällande personliga egenskaper, motiv till idrottsdeltagande och moral i idrotten. Dessutom påträffades skillnader mellan män och kvinnor gällande personliga egenskaper. Vidare erhöles skillnader beroende på idrottslig nivå och kön gällande både motiv till idrottsdeltagande och moral i idrotten. Skillnaderna gällande personliga egenskaper, motiv och moral i idrotten kan förklaras av olikheter gällande socialisation, personlighet, idrottslig involvering och socialt inlärt beteende i idrotten. En hel del av resultaten stämde relativt väl överens med tidigare forskning inom liknande områden. Intressanta samband påträffades

mellan under-sökningsområdena. Personliga egenskaper och motiv är relaterat till varandra liksom motiv och moral i idrotten samt personliga egenskaper och moral i idrotten. Enligt min mening har relativt få forskare intresserat sig för att undersöka just dessa samband och speciellt sambandet mellan personliga egenskaper och moral i idrotten.

4.9 Implikationer

Som nämndes i inledningen har idrottsetik fått mer uppmärksamhet de senaste åren (Fraleigh, 1998). Inom tävlingsidrotten finns det problem med spelares moral gällande till exempel fusk och aggressioner (Miller m.fl., 2004a). Det är därför av vikt att belysa och öka förståelsen för spelares moral i idrotten för att kunna komma till rätta med dessa problem. Den aktuella studien kan förhoppningsvis bidra med en positiv utveckling av idrotten genom att den just belyser och ökar förståelsen för området. Först och främst kan genomförandet av studien ha bidragit till att undersökningsdeltagarna som i detta fall var seniorfotbollsspelare börjat tänka på hur de beter sig i idrotten och vilka signaler de sänder ut. Föreningar kan utgå från studien för att lyfta upp de moraliska dilemman som spelare utsätts för inom idrotten. Vidare kan studiens resultat fungera som ett diskussionsmaterial inom idrottsrörelsen. För att fotbollen i framtiden ska fungera som en god kraft krävs det en förändring. Både ledare och tränare inom idrottsrörelsen och utövarna själva behöver diskutera hur pass viktig framgången är i relation till moraliskt beteende. Dessutom kan studien bidra till att utveckla kunskapsfältet moral i idrotten genom att öka förståelsen för de modererande variablerna såsom personliga egenskaper och motiv till idrottsdeltagande.

4.10 Framtida forskning

Undersökningsdeltagarna var alla seniorfotbollsspelare från lag som spelade i södra Sverige. För att erhålla ytterligare kunskap om aktuella områden skulle det vara av intresse att studera

skillnader mellan spelare på olika positioner. Troligtvis skiljer sig målvaktens personliga egenskaper, motiv till idrottsdeltagande och moral i idrotten från yttermittfältares. Även ålderskillnader gällande aktuella undersökningsområden skulle vara intressant att undersöka närmare. Det kan vara så att en spelares personliga egenskaper, motiv till idrottsdeltagande och moral i idrotten utvecklas ju äldre de blir. Vidare kan även studier av fotbollsspelares socioekonomiska förhållande i relation till undersökningsområdena ge nya infallsvinklar. Dessutom skulle det vara intressant att jämföra utövare i fotboll med andra lagidrotter eller individuella idrotter gällande personliga egenskaper och motiv till idrottsdeltagande. För att nå en djupare förståelse för undersökningsområdet moral i idrotten skulle observationer och intervjuer var ypperliga. Detta kan innebära att nya aspekter och förhållningssätt till utövares moral i idrotten kan utvecklas. Gällande framtida forskning om utövares moral i idrotten krävs att instrument valideras och på så vis blir reliabiliteten bättre. Dessutom innebär detta att resultat från olika studier kan på ett enklare sätt jämföras.

Referenser

- Apitzsch, E., & Berggren, B. (1993). *The personality of the elite soccer player*. Lund: Studentlitteratur.
- Atkinson, R.L., Atkinson, R.C., Smith, E.E., Bem, D.J., & Nolen-Hoeksema, S. (2000). *Hilgard's introduction to psychology*. Harcourt College Publishers.
- Biddle, S.J.H., & Mutrie, N. (2003). *Psychology of physical activity: Determinants, well-being and interventions*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Boudreau, J.W., Boswell, W.R., & Judge, T.A. (2001). Effects of personality on executive career success in the United States and Europe. *Journal of Vocational Behavior, 58*, 53-81.
- Brustad, R.J. (1992). Integrating socialization influences into the study of children's motivation in sports. *Journal of Sport & Exercise Psychology, 14*, 59-77.
- Brustad, R.J., Babkes, M.L., & Smith, A.L. (2001). Youth in sport. Psychological considerations. I R.N. Singer, C.M. Janelle, & H.A. Hausenblas (Red.), *Handbook of sport psychology* (sid. 604-635). New York: Wiley & Son.
- Busato, V.V., Prins, F.J., Elshout, J.J., & Hamaker, C. (2000). Intellectual ability, learning style, personality, achievement motivation and academic success of psychology students in higher education. *Personality and Individual Differences, 29*, 1057-1068.
- Carlsson, B. (2004). Idrottens förrättsligande. *Idrottsforum*, <http://www.idrottsforum.org/articles/carlsson/carlsson.html>
- Carlsson, B. (2001). *Rättssociologi och populärkultur*. Sociologiska institutionen, Lunds Universitet.
- Carlsson, B. (2000). *Excitement, fair play, and instrumental attitudes: Image of legality in fotboll, hockey, and PC games*. Department of Sociology, Lund University.
- Chantal, Y., Robin, P., Vernat, J-P., Bernache-Assolant, I. (2005). Motivation, sportpersonship, and athletic aggression: A mediational analysis. *Psychology of Sport and Exercise, 6*, 233-249.

- Coakley, J. (2003). *Sports in society issues & controversies*. Singapore: Mc Graw Hill higher Education.
- Costa, P.T., & McCrae, R.R. (1992). Normal personality assessment in clinical practice: The NEO personality inventory. *Psychological Assessment, 4*, 5-13.
- Costa, P.T., & McCrae, R.R. (1989). *NEO- FFI*. Florida: Psychological Assessment Resources, Inc Odessa.
- Costa, P.T., & McCrae, R.R. (1988). Personality in adulthood: A sex-year longitudinal study of self-reports and spouse ratings on the NEO personality inventory. *Journal of Personality and Social Psychology, 54*, 853-863.
- Costa, P.T., Terracciano, A., & McCrae, R.R. (2001). Gender differences in personality traits across cultures: Robust and surprising findings. *Journal of Personality and Social Psychology, 81*, 322-331.
- Coulomb, G., & Pdfister, R. (1998). Aggressive behaviors in soccer as a function of competition level and time: A field study. *Journal of Sport Behavior, 21*, 222-230.
- Dickson, M.W. (2004). The five-factor model of personality across cultures. *Personnel Psychology, 57*, 214-217.
- Doupona, M. (2001). Influence of some aspects of parental socio-economic status on the attitude towards sports. *Kinesiology, 33*, 94-104.
- Dubois, P. (2004). Gender difference in value orientation toward sports: A longitudinal analysis. *Journal of Sports Behavior, 13*, 3-12.
- Duda, J.L. (1992). Motivation in sport settings: A goal perspective approach. I G.N. Roberts (Red.). *Motivation in sport and exercise*. (sid. 57-92). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Eysenck, M. (2000). *Psykologi: Ett integrerat perspektiv* (översättning Björn Nilsson). Lund: Studentlitteratur.
- Feingold, A. (1994). Gender differences in personality: A meta-analysis. *Psychological bulletin, 116*, 429-456.
- Flood, S.Q., & Hellstedt, J.C. (1991). Gender differences in motivation for intercollegiate athletic participation. *Journal of Sport Behavior, 14*, 159-167.

- Fraleigh, W.R. (1998). Foreword. I M.J. McNamee & S.J. Parry (Red.), *Ethics of sport* (sid. xvii-xix). Great Britain: Spon Press.
- Frederick, C.M., & Ryan, R.M. (1993). Differences in motivation for sport and exercise and their relations with participation and mental health. *Journal of Sport Behavior*, *16*, 124-146.
- Furnham, A., Petrides, K.V., Tsaousis, I., Pappas, K., & Garrod, D. (2005). A cross-cultural investigation into the relationships between personality traits and work values. *The Journal of Psychology*, *139*, 5-32.
- Gill, D.L. (2002). Gender and sport behavior. I T.S. Horn (Red.), *Advances in sport psychology* (sid. 355-376). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Gill, D.L., & Williams, L. (1996). Competitive orientations and motives of adult sport and exercise participation. *Journal of Sport Behavior*, *19*, 307-318.
- Gill, D.L., Gross, J.B., & Huddleston, S. (1983). Participation motivation in youth sport. *International Journal of Sport Psychology*, *14*, 1-14.
- Goldberg, L.R. (1993). The structure of phenotypic personality traits. *American Psychologist*, *48*, 26-34.
- Goldberg, L.R. (1990). Personality processes and individual differences. An alternative "description of personality": The big-five factor structure. *Personality of Personality and Social Psychology*, *59*, 1216-1229.
- Graydon, J., & Murphy, T. (1994). The effect of personality on social facilitation whilst performing a sports related task. *Personal Individual Differences*, *19*, 265-267.
- Greendorfer, S.L. (1992). Sport socialization. I T.S. Horn (Red.), *Advances in sport psychology* (sid. 201-218). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Greendorfer, S.L. (2002). I T.S. Horn (Red.), *Advances in sport psychology* (sid. 377-402). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Guivernau, M., & Duda, J.L. (2002). Moral atmosphere and athletic aggressive tendencies in young soccer players. *Journal of Moral Education*, *31*, 67-85.
- Gunnarsson, M.O. (2001). *Mentala och fysiska risker i idrotten: Bestämmer personligheten valet av idrott?* D-uppsats, Sektionen för Idrott och Hälsa, Halmstad Högskola.

- Heaven, P.C.L., & Shochet, I.M. (1995). Dimension of neuroticism: Relationships with gender and personality traits. *Personality and Individual Differences, 18*, 33-37.
- Hinic, H. (2004). *Psykologiska, sociala och motivationsfaktorer inom ungdoms-fotbollen*. Licentiatuppsats, Psykologiska institutionen, Stockholms Universitet.
- Holowchak, M.A. (2003). Aggression, gender, and sport: Reflection on sport as a means of moral education. *Journal of Social Philosophy, 34*, 387-399.
- Hopkins, E., & Lantz, C.D. (1999). Sportsmanship attitude differences between defensive and offensive youth soccer players. *Physical Educator, 56*, 179-184.
- Horn, J., Tolinson, A., & Whannel, G. (1999). *Understanding sport: An introduction to the sociological and cultural analysis of sport*. London: E & FN Spon.
- Isberg, L. (2000). Anger, aggressive behavior, and athletic performance. I Y.L. Hanin (Red.), *Emotions in sport* (sid. 113-133). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Kichuk, S.L., & Wiesner, W.H. (1997). The big five personality and team performance: Implication for selecting successful product design teams. *Journal of Engineering and Technology Management, 14*, 195-221.
- King, L.A., & Williams, T.A. (1997). Goal orientation and performance in martial arts. *Journal of Sport Behavior, 20*, 397-406.
- Koivula, N. (1999). Sport participation: differences in motivation and actual participation due to gender typing. *Journal of Sport Behavior, 22*, 360-375.
- Johnson, U., Carlsson, B., Fallby, J., Hinic, H., Lindwall, M., Ryberg, L., & Wetterstrand, F. (1999). *Tankens kraft: Idrottspsykologi i teori och praktik*. Farsta: Sisu Idrottsböcker.
- Joyner, K., & Mummery, K. (2005). Influences on sportpersonship orientation: Contextual and motivational. *Youth Studies Australia, 24*, 48-55.
- Loland, S. (1998). Fair play: Historical anachronism or topical ideal? I M.J. McNamee & S.J. Parry (Red.), *Ethics & sport* (sid. 79-103). Great Britain: Spoon Press.
- Loughead, T.M., & Leith, L.M. (2001). Hockey coaches and players perception of aggression and the aggressive behavior of players. *Journal of Sport Behavior, 24*, 394-407.

- Lounsbury, J.W., Sundstrom, E., Loveland, J.L., & Gibson, L.W. (2003). Broad versus narrow personality traits in predicting academic performance of adolescents. *Learning and Individual Differences, 14*, 67-77.
- Malmström, S., Györki, I., & Sjögren, P.A. (2001). *Bonniers svenska ordbok*. Smedjebacken: Fälth & Hässler.
- McBride, C., Bacchioni, J.R., & Bagby, R.M. (2005). Gender differences in the manifestation of sociotrophy and autonomy personality traits. *Personality and Individual Differences, 38*, 129-136.
- McCrae, R.R. (1982). Consensual validation of personality traits: Evidence from self-reports and ratings. *Journal of Personality and Social Psychology, 43*, 293-303.
- McCrae, R.R., & Costa, P.T. (1997). Personality trait structure as a human universal. *American Psychologist, 52*, 509-516.
- Miller, B.W., Roberts, G.C., & Ommundsen, Y. (2004b). Effect of motivational climate on sportpersonship among competitive youth male and female football players. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports, 14*, 193-202.
- Miller, B.W., Roberts, G.C., & Ommundsen, Y. (2004a). Effect of perceived motivational climate on moral functioning, team moral atmosphere perceptions, and the legitimacy of intentionally injurious acts among competitive youth football players. *Psychology of Sport and Exercise, i press*.
- Nilsson, P. (1993). Fotbollen och moralen: En studie av fyra allsvenska fotbolls-föreningar. Doktorsavhandling, Institutionen för pedagogik, Stockholms Universitet.
- Parry, S.J. (1998). Violence and aggression in contemporary sport. I M.J. McNamee & S.J. Parry (Red.), *Ethics & sport* (sid. 205-224). Great Britain: Spoon Press.
- Peterson, T. (1989). *Leken som blev allvar. Halmstad bollklubb mellan folk rörelse, stat och marknad*. Lund: Studentlitteratur.
- Piedmont, R.L. (1995). Another look at fear of success, fear of failure, and test anxiety: A motivational analysis using the five-factor model. *Sex Roles: A Journal of Research, 3-4*, 139-157.
- Poropat, A. (2002). The relationship between attribution style, gender and the five-factor model of personality. *Personality and Individual Differences, 33*, 1185-1201.

- Riksidrottsförbundet. (1995). *Idrotten vill: Verksamhetsidé och riktlinjer in i 2000-talet*. Idrottens hus, Farsta.
- Ross, S.R., Rausch, M.K., & Canada, K.E. (2003). Competition and cooperation in the five-factor model: Individual differences in achievement orientation. *The Journal of Psychology, 137*, 323-337.
- Ryska, T.A. (2003). Sportsmanship in young athletes: The role of competitiveness, motivational orientation, and perceived purpose of sport. *The Journal of Psychology, 137*, 273-293.
- Seibert, S.E., & Kraimer, M.L. (2001). The five-factor model of personality and career success. *Journal of Vocational Behavior, 58*, 1-21.
- Scanlan, T.K., & Simons, J.P. (1992). The construct of sport enjoyment. I G.N. Roberts (Red.). *Motivation in sport and exercise*. (sid. 199-215). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Sit, C.H.P., & Lindner, K.J. (2005). Motivational orientations in youth sport participation: Using achievement goal theory and reversal theory. *Personality and Individual Differences, 38*, 605-618.
- Stephens, D.E. (2000). Predictors of likelihood to aggress in youth soccer: An examination of coed and all-girls teams. *Journal of Sport Behavior, 23*, 311-321.
- Stephens, D.E., & Bredemeier, B.J.L. (1996). Moral atmosphere and judgments about aggression in girls soccer: Relationships among moral and motivational variables. *Journal of Sport and Exercise Psychology, 18*, 158-173.
- Simons, R.L. (1991). *Fair play: Sports, values, & society*. Colorado: Westview Press, Inc.
- Sund, B. (2003). Fotbollen som arbetsmarknad. *Idrottsforum*, <http://www.idrottsforum.org>.
- Tamburrini, C.M. (2000). *The "hand of god"? essays in the philosophy of sport*. Edsbruk: Akademityck.
- Tod, D., & Hodge, K. (2001). Moral reasoning and achievement motivation in sport: A Qualitative Inquiry. *Journal of Sport Behavior, 24*, 307-327.
- Yan, J.H., & McCullagh, P. (2004). Cultural influences on youths motivation of participation in physical activity. *Journal of Sport Behavior, 27*, 378-390.

- Warr, P., & Hoare, S. (2002). Personality, gender, age and logical overlap in multi-source ratings. *International Journal of Selection and Assessment, 10*, 279-291.
- Weinberg, S., & Gould, D. (1999). *Foundation of sport and exercise psychology*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- White, S.A., Kavussanu, M., Tank, K.M., & Wingate, J.M. (2004). Perceived parental beliefs about the causes of success in sport: Relationship to athlete's achievement goals and personal beliefs. *Scandinavian Journal of Medicine Science Sport, 14*, 57-66.
- Wigfield, A., & Eccles, J.S. (2000). Expectancy-Value theory of achievement motivation. *Contemporary Educational Psychology, 25*, 68-81.
- Williams, J.E., Satterwhite, R.C., & Best, D.L. (1999). Pancultural gender stereotypes revisited: The five factor model. *Sex Roles: A Journal of Research, 40*, 513-523.

Hej!

Mitt namn är Jesper Thiborg och jag studerar idrottsvetenskapligt program vid högskolan i Malmö. Programmet avslutas genom att skriva en C-uppsats (examensarbete) vilket ger oss studenter möjligheten att fördjupa oss inom valfritt område. Jag har valt att fördjupa mina kunskaper om fotbollsspelares motiv till idrottsdeltagande, personliga egenskaper och inställning till spelregler. Syftet med studien är att den ska generera kunskap inom ovanstående områden vilket kan vara till gagn för idrottsrörelsen men även för allmänheten. Genom Din medverkan hjälper Du mig att fördjupa denna kunskap.

Tänk på att enkätsvaren kommer att behandlas **konfidentiellt** vilket innebär att ingen kommer att få veta vem som skrivit vad. Att besvara enkäten är frivilligt och Du har rätt att avbryta när som helst. Det tar cirka 20 minuter att fylla i enkäten och svara gärna så spontant som möjligt. Det finns inga rätt eller fel svar utan det är Din uppfattning som är av intresse!

För Dig som är intresserad kommer ett exemplar av min C-uppsats att finnas på kansliet i slutet av juni. Har du frågor och/eller funderingar är det bara att höra av Dig till mig eller min handledare!

Tack på förhand!

Med vänlig hälsning

Jesper Thiborg
040-12 01 46
0733- 223 196
thiborg@hotmail.com

Handledare:

Bo Carlsson
040-66 58 277
Bo.Carlsson@lut.mah.se

DEL 1 Bakgrundsfakta och idrottsbakgrund

Nedan finner Du frågor om Dig som person och Din idrottsbakgrund. Sätt **endast ett** kryss för det alternativ som stämmer bäst in på dig!

1. Kön: Man Kvinna

2. När föddes du (år och månad)? **År:** _____ **Månad:** _____

3. Hur mår du idag i jämförelse med hur du brukar må?

Sämre än vanligt Som vanligt Bättre än vanligt

4. Hur gammal var du när du började spela fotboll? **Jag var:** _____ år

5. Är du högerfotad eller vänsterfotad? Högerfotad Vänsterfotad Både och

6. I vilken fotbollsförening har du varit aktiv i flest år under din uppväxt (0-19 år)? Ange även antal år! **Förening:** _____ **i** _____ **år**

7. Har du utövat fler idrotter än fotboll? Nämn i så fall **max** tre av de idrotter du utövat längst och antal år! Nej Ja, jag har utövat:
1 _____ i _____ år
2 _____ i _____ år
3 _____ i _____ år

8. Är du **idag** aktiv i någon förenings- idrott förutom fotbollen? Nej Ja, jag är aktiv i: _____

9. Är du idag aktiv i ett lag som spelar på elitnivå? (Elitnivå = allsvenskan eller division 1) Nej Ja

10. Hur länge har du spelat fotboll i din nuvarande förening? Mindre än 1 år I _____ år
Är ny

11. Är du ordinarie i A-laget? Nej Ja Vet ej

12. Vilken/vilka position/-er spelar du på? **Position/er:** _____

13. Hur skulle personer medspelare beskriva dig som fotbollsspelare? Vad karakteriserar just dig? (Tex. kan Malin Moström beskrivas som bra i djupled, hård i närkamperna och konditionsstark eller Christian Wilhelmsson kan beskrivas som offensiv, teknisk och löpstark etc.)

14. Hur många gula och röda kort fick du förra säsongen? (Uppskatta om du är osäker)

Gula: _____ **st** **Röda:** _____ **st**

DEL 2 Motiv till idrottsdeltagande (MTI) ©

Nedan finner du några anledningar till att personer deltar i idrottsaktiviteter. Vänligen markera med ett kryss (X) i den rutan som bäst stämmer överens med de skäl som motiverar dig till att idrotta.

Jag idrottar för att jag...	Saknar betydelse	Mindre viktig	Viktig	Mycket viktig	Helt avgörande
1. Vill bli bättre.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Vill umgås med mina vänner.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Tycker om att tävla.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Vill få erkännande och högre status.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Vill se hur bra jag kan bli.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Vill ha god kondition	☐	☐	☐	☐	☐
7. Tycker om att vara med i ett lag (grupp).	☐	☐	☐	☐	☐
8. Vill lyckas med det jag gör	☐	☐	☐	☐	☐
9. Vill ha kul.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Tycker om att komma iväg hemifrån.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Tycker om att träffa nya kompisar.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Tycker om utmaningar.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Vill vara fysiskt vältränad.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Blir glad av att träna.	☐	☐	☐	☐	☐
15. Tycker om tränaren (instruktören).	☐	☐	☐	☐	☐
16. Tycker om lag- och grupparbete.	☐	☐	☐	☐	☐
17. Vill få beröm.	☐	☐	☐	☐	☐
18. Tycker om att göra något jag är bra på.	☐	☐	☐	☐	☐
19. Vill få nya vänner.	☐	☐	☐	☐	☐
20. Tycker om att uppleva spänning.	☐	☐	☐	☐	☐
21. Vill förbättra mina färdigheter.	☐	☐	☐	☐	☐
22. Vill bli omtyckt av andra.	☐	☐	☐	☐	☐
23. Tycker om att träna (eller motionera).	☐	☐	☐	☐	☐
24. Vill hålla mig i form	☐	☐	☐	☐	☐
25. Tycker om att använda utrustningen/anläggningen.	☐	☐	☐	☐	☐
26. Vill träffa de jag känner.	☐	☐	☐	☐	☐
27. Tycker om att känna mig betydelsefull	☐	☐	☐	☐	☐
28. Tycker om att vara en del av laget (gruppen)	☐	☐	☐	☐	☐
29. Vill vinna priser och medaljer	☐	☐	☐	☐	☐
30. Vill lära mig nya färdigheter	☐	☐	☐	☐	☐
31. Personer i min omgivning tycker om att jag tränar.	☐	☐	☐	☐	☐
32. Vill känna att jag är duktig.	☐	☐	☐	☐	☐
33. Tycker om lag (grupp) andan.	☐	☐	☐	☐	☐
34. Tycker om att ha roligt.	☐	☐	☐	☐	☐
35. Vill ha god hälsa	☐	☐	☐	☐	☐
36. Tycker om att vinna.	☐	☐	☐	☐	☐

DEL 3 Personliga egenskaper ©

Denna del består av 60 påståenden som beskriver personliga egenskaper. Läs noggrant varje påstående och markera med ett kryss i den ruta som bäst motsvarar Din uppfattning om Dig själv som du känner dig just nu. Om du inte kan ta ställning eller inte tycker att frågan är relevant för Dig markera då ”varken eller”. Ge bara ett svar på varje påstående. Behöver du ändra ett svar markera det felaktiga genom att fylla hela fyrkanten.

Instämmer Instämmer Varken Instämmer Instämmer
inte alls inte eller helt & hållet

1. Jag är inte en person som går och oroar mig.

2. Jag tycker om att ha mycket folk omkring mig.

3. Jag tycker inte om att slösa tid på dagdrömmar.

4. Jag försöker vara artig mot alla jag träffar.

5. Jag är noga med att hålla mina tillhörigheter
i ordning.

6. Jag känner mig ofta underlägsen andra människor.

7. Jag har lätt för att skratta.

8. Har jag väl kommit på hur saker och ting skall
göras fortsätter jag på samma sätt.

9. Jag kommer ofta i gräl med min familj och
mina arbetskamrater

10. Jag är ganska bra på att få saker och ting
klara i tid.

11. När jag känner mig mycket stressad, är jag
ibland nära att få ett sammanbrott.

12. Jag anser mig inte vara särskilt lättsamt lagd.

13. Jag är fascinerad av de mönster som finns
i konsten och naturen.

14. Vissa människor tycker att jag är egoistisk.

15. Jag är inte särskilt metodisk.

16. Jag känner mig sällan ensam eller deprimerad.

17. Jag tycker verkligen om att prata med folk.

18. Jag tror att studerande bara blir förvirrande
och vilseledda om man låter dem lyssna på
kontroversiella personers åsikter

19. Jag samarbetar hellre än konkurrerar med
andra människor.

Instämmer **Instämmer** **Varken** **Instämmer** **Instämmer**
inte alls **inte** **eller** **helt & hållet**

20. Jag försöker utföra alla mina uppgifter samvetsgrant.
21. Jag känner mig ofta spänd och "skakis".
22. Jag vill vara med när det händer något.
23. Poesi har liten eller ingen effekt på mig.
24. Jag har en tendens att vara skeptisk till andras avsikter.
25. Jag har tydliga mål och arbetar metodiskt för att nå dem.
26. Ibland känner jag mig totalt värdelös.
27. Jag föredrar vanligen att göra saker på egen hand.
28. Jag provar ofta och nya utländska maträtter.
29. Jag tror de flesta människor utnyttjar en om man låter dem få chansen.
30. Jag slösar bort en massa tid innan jag kommer igång med mitt arbete.
31. Jag känner mig sällan rädd och ängslig.
32. Jag känner ofta att jag är full av energi.
33. Jag lägger sällan märke till de känslor och stämningar som finns i min omgivning.
34. De flesta människorna jag känner tycker om mig.
35. Jag arbetar hårt för att uppnå mina mål.
36. Jag blir ofta förargad på de sätt folk behandlar mig.
37. Jag är en gladlynt och livlig person.
38. Jag tycker att man bör vända sig till religiösa auktoriteter när det gäller moraliska frågor.
39. En del människor tycker jag är kall och beräknande.
40. När jag åtar mig något kan man alltid räkna med att jag fullföljer.
41. Alltför ofta när saker och ting går fel blir jag nedslagen och känner att jag vill ge upp.
42. Jag är inte en gladlynt optimist

Instämmer **Instämmer** **Varken** **Instämmer** **Instämmer**
inte alls **inte** **eller** **helt & hållet**

43. Ibland när jag läser poesi eller tittar på konstverk känner jag en rysning eller våg av välbehag.
44. Jag är bestämd och tuff i mina attityder
45. Ibland är jag inte så pålitlig eller tillförlitlig som jag borde vara.
46. Jag är sällan ledsen eller deprimerad.
47. Tempot är högt i mitt liv.
48. Jag är inte så intresserad av att spekulera kring universum och mänskliga förhållanden.
49. Jag försöker i allmänhet att vara omtänksam och hänsynsfull.
50. Jag är en produktiv person som alltid får jobbet klart.
51. Jag känner mig ofta hjälplös och vill att någon annan ska lösa mina problem.
52. Jag är en mycket aktiv person.
53. Jag är intellektuellt mycket nyfiken.
54. Om jag inte tycker om en människa så låter jag henne veta det.
55. Det känns som jag aldrig kan få ordning på saker och ting.
56. Ibland har jag skämts så mycket att jag bara velat gömma mig.
57. Jag går hellre min egen väg än leder andra.
58. Jag sysselsätter mig ofta och gärna med teorier eller abstrakta tankar.
59. Jag kan tänka mig att manipulera människor för att uppnå det jag vill.
60. Jag strävar efter perfektion i allt jag gör.

Del 2 och 3 är skyddade av copyright vilket innebär att upphovsmännen måste ge sitt godkännande för vidare användning:

Del 2: B.A. Carlsson & H. Hinic, Sektionen för Hälsa och Samhälle, Högskolan i Halmstad. 2002. ©

Del 3: Adapted and reproduced by special permission of the Publisher, Psychological Assessment Resources, Inc., 16204 North Florida Avenue, Lutz, Florida 33549, from the NEO Personality Inventory – Revised by Paul Costa, Ph.D. and Robert McCrae, Ph.D., Copyright 1978, 2985, 1989, 1992. Further reproduction is prohibited without permission of the publisher.

DEL 4 Inställning och förhållningssätt till spelregler

Ta ställning till varje påstående och sätt ett kryss för det alternativ som stämmer bäst in på Din uppfattning!

Stämmer Stämmer Stämmer Stämmer
inte alls knappast i stort sett helt

1. När domaren inte ser det kan det vara fördelaktigt att spela tufft med regelöverträdelser.
2. Det kan vara bra att gå in och ta ett tidigt gult kort för att sätta sig i respekt hos motståndarna.
3. I mitt lag är det viktigt att följa och respektera fotbollens regler.
4. Efter att vårt lag förlorat en match tackar vi aldrig våra motståndare för en god match.
5. Om en spelare i mitt lag slår bollen i mål med handen uppmärksammar jag domaren på detta.
6. I en närkamp krävs det att man håller i sin motståndare för att inte låta han/hon komma vinnande ur den.
7. Om mitt lag leder en viktig match är det ok att ta ett gult kort för fördröjning av spelet.
8. När bollen går över sidlinjen räcker vi spelare alltid upp handen för att försöka få inkastet trots att domaren blåst till motståndarens fördel.
9. Om en motspelare ser ut att vara allvarligt skadad då spelar jag alltid ut bollen över sidlinjen så att han/hon kan få läkarvård.
10. När någon spelare i vårt lag är närmast bollen hämtar vi den till motståndarna vid inkast och frispark.
11. Om situationen uppkommer är det ok att skaffa laget en frispark eller straff genom att "filma" (låtsas bli fälld).
12. I mitt lag är det oacceptabelt att bryta mot spelregler för att stoppa en mer spelskicklig motståndare.
13. I vårt lag klagas vi aldrig på domaren utan accepterar hans/hennes beslut.
14. När jag kommer för sent in i en närkamp ber jag alltid om ursäkt.
15. Om domaren dömer inkast till mitt lag trots att jag sköt ut bollen uppmärksammar jag domaren på detta.
16. Mitt lag förlorar hellre en match än vinner med ett mål som godkänns trots att målet föregåtts av en regelöverträdelse.
17. Om motståndarlaget håller på att få en farlig kontring är det bra att ta en frispark vid mittplan bara kontringen stoppas.
18. Vid frisparkar försöker vårt lag att direkt ställa upp försvarsmuren på rätt avstånd.
19. Om jag är närmast en motståndare som får kramp i benen hjälper jag alltid till.
20. Om en motspelare fått ett gult kort spelar jag extra aggressivt mot honom/henne för att eventuellt frambringe ett rött kort.